

Svenska kulturfonden

2017–2018

Svenska kulturfonden

2017–2018

4

Styrelsens &
delegationens
ordförande

12

Förvaltning
& ekonomi

16

Pristagare

19

Stora
kulturpriset

33

Bidrag &
stipendier

75

Årsberättelse

76

Direktörens
översikt

78

Förvaltning &
organisation

82

Disponibla
medel

83

Utdelningen

86

Allmänt om
utdelningen

88

Konst
& kultur

93

Utbildning

96

Föreningar
och förbund

98

Pristagare
2017

100

Seminarier och
kulturproduktion

102

Utredningar och
publikationer

105

Förtroendevalda
och personal

114

Versamhets-
berättelse

121

Bokslut

Redaktör Martina Landén-Westerholm

Layout Lena Malm

Bilderna på kapitlens titelsidor är tagna i Victoriakvarteret
i Helsingfors av Fotofabriken. Om ingen fotograf uppges är också
andra bilder i boken Fotofabriken.

Tryck Print Mill

Helsingfors 2018

Svenska kulturfonden

Simonsgatan 8 A, 00100 Helsingfors

www.kulturfonden.fi

ISBN 978-952-7263-03-7

ISSN 1235-9203

”Innovationer föds där olikheter möts”

TEXT CAMILLA BERGGREN
FOTO EVY NICKSTRÖM

– Den finlandssvenska kulturen har traditionellt stått för växelverkan och vidsynthet. Svenska Kulturfonden vill stödja mångkulturalism. Innovationer föds där olikheter möts. Det säger styrelsens ordförande Stefan Wallin och delegationens ordförande Ann-Luise Bertell.

Då vi möts i Ateneums imponerande trappuppgång erkänner Ann-Luise Bertell att hon är aningen trött. Kvällen före var kulmen på en intensiv arbetsprocess då pjäsen som hon regisserat, *Egenmäktigt försvarande*, hade premiär på Lillan.

– Publiken skrattade, applåderade och höjtade i bänkraderna, berättar en ännu litet tagen Bertell om reaktionerna.

– Litet livligare än under plenum i riksdagen då, kontrar riksdagsman Stefan Wallin humoristiskt.

Den ena hör hemma inom politiken, den andra inom kulturfältet. Som Kulturfondens styrelseordförande respektive delegationsordfö-

rande ska Wallin och Bertell ha koll på kultur- och utbildningsfälten. Då passar det perfekt att träffas i ett av landets starkaste kulturfästen, konstmuseet Ateneum.

Vi har alla varit här förr och det känns varje gång litet högtidligt att kliva upp för den magnifika marmortrappan för att bekanta sig med de sköna konsterna.

– Jag besökte Ateneum första gången som gymnasieelev vid Vasa lyceum 1983. Vår teckningslärare Åsa Jern tog oss med buss till Helsingfors för att se *Ars -83*, minns Stefan Wallin. Det var en kulturgärning.

Han återkom till Ateneum 25 år senare – som kulturminister.

Vi har väldigt många gemensamma utmaningar i Svenskfinland. Och vi vill att kulturen ska leva i alla finlandssvenska regioner. Därför ska vi ha gemensamma strategier, säger Stefan Wallin och Ann-Luise Bertell.

– Mitt första besök på Ateneum var i början av 1990-talet då jag studerade på Teaterhögskolan, senare har jag kommit tillbaka med jämna mellanrum, också med mina barn, och visst känns det alltid högtidligt, minns Ann-Luise Bertell.

Vi antrar marmortrappan och ser irakisk-födde finländaren Adel Abidins utställning *History wipes* i översta våningen. I centrum står en arkivhylla med slarvigt placerade, slitna mappar i granna färger.

Bertell och Wallin sitter alldeles tysta och tar in verket. Som en kommentar till sitt nuvarande hemlands jubileer har Abidin kompletterat med minnen från landet där han föddes. Konstverket är en kopia av den lokala polisstationens arkiv i Amman och symboliserar tusentals människors öden. Abidin skapar konst som tar ställning, konst som kan påverka, förståelse och acceptans av olika kulturer.

Precis som Svenska Kulturfonden.

– Kulturfonden har velat ha en roll som för-svarar mångkultur i ett civiliserat samhälle i utveckling. Den finlandssvenska kulturen har traditionellt stått för vidsynhet och öppenhet för uttryck utifrån, säger Wallin och Bertell.

Känslans språk

Vi går ner genom Ateneums många våningar samtidigt som vi fortsätter diskussionen om kulturens och konstens roll.

– Konst är känslans språk. I Sverige har man redan tidigare fått upp ögonen för konstens betydelse för demokrati och samhällsutveckling. Kultur kostar inte så mycket men ger desto mera, framför allt för barn och ungdomar. Konst motverkar utslagning, säger Bertell.

Konst kan till och med ha en läkande inverkan. Wallin hänvisar till forskning som visar att klassisk musik kan ha en gynnsam inverkan i rehabiliteringen av personer med hjärninfarkt. Det har också visat sig att musik kan underlätta det sista skedet i livet.

– Konsten ska vara närvarande i människors dagliga liv. Konsten ska löpa tvärsektorielt genom varje del av samhället, till exempel vården. Målet är att det i varje större projekt i fi-

nansministeriet skulle göras en kulturpolitisk konsekvensbedömning.

Är kulturen, speciellt på svenska, hotad idag?

Wallin och Bertell ser två spår: det nationella arvet där tvåspråkigheten är institutionaliserad och en organisk del av samhällsbygget men också dagens politiska kultur, där svenskan ofta hamnar på undantag.

– Många är rädda för att förlora sina grundläggande rättigheter i Finland i dag. Då kan det handla om kultur i bred bemärkelse som till exempel då man är gammal och sjuk och kan tappa språket, säger Ann-Luise Bertell och nämner nedgraderingen av Vasa centralsjukhus som ett exempel.

Kultur och samhälle hör ihop och då det gäller stora, aktuella samhällsreformer är Bertell och Wallin oroade. Svenskans ställning ignoreras allt oftare.

– Det handlar sällan om elakhet utan om okunskap, säger Wallin.

Han jämför med dominobrickor; enstaka händelser kan få hela raden att falla. En hotbild kunde då vara: först frivillig studentsvenska, sedan försök med frivillig svenskundervisning. Blir följden då krav på att slopa tjänstemannasvenska och slutligen att landets tvåspråkighet ifrågasätts?

Redan i dag ser vi unga finlandssvenskar som känner sig obekväma med språkklimatet och väljer att flytta till Sverige.

Se ljuspunkterna!

Ändå står många av brickorna djupt förankrade i finländsk kultur och lagstiftning.

– Teaterlagen förnyas och nu föreslås att Svenska teaterns status uppgraderas till nationellt betydande, berättar Bertell.

– Samtidigt som okunskapen om det svenska ökar är lyckligtvis en stor del av bidragen till kultur institutionaliserade och lagstadgade, påminner Wallin.

Samhället och regeringen har med skattepengar huvudansvar för att kulturen ska leva

och utvecklas i det tvåspråkiga Finland. Hälften av kulturbudgeten kommer från Veikkaus tipsmedel men den andra halvan är, som Wallin uttrycker det, politiskt viltbråd finansierat med budgetmedel.

– Vi ser också ljuspunkter, som Finlandia-pristagaren Juha Hurmes mothugg och Mauri Kunnas barnbok: *Hundarnas historia*, Finland en del av Sverige, kommenterar Bertell.

Det gäller att ta vara på ljuspunkterna, aktivt gå ut i samhället och påminna om sin existens. Det är målet med Kulturfondens stora strategiska program *Hallå!*. Sex miljoner euro finns reserverade för projekt som främjar lusten och förmågan att kommunicera på svenska – och på finska.

Med sitt kapital på 1,3 miljarder och en årlig utdelning på 36 miljoner är Svenska Kulturfonden en stark aktör då det gäller att jobba för levande flerspråkighet och kommunikation i Finland.

Men Kulturfonden ska inte ersätta det tvåspråkiga samhällets lagstadgade kultursatsningar. Däremot kan fonden med sin utdelning bidra till att kulturen i Finland lever och mår bra, på två språk som nationsbygget förutsätter.

– Vi kan bidra till att det finns högklassiga projekt i Finland. Sida vid sida med det finska. Ingen utomlands tänker på om ett konstverk är på finska eller svenska, det är från Finland, säger Bertell.

Bidrag till Nationalgalleriet

Så tänker man till exempel med bidraget till huset vi just nu besöker. Ateneum är en del av Nationalgalleriet tillsammans med Kiasma och Sinebrychoff, institutioner som representerar nationen och dess konstliv.

Generaldirektör Risto Ruohonen lyfter publikarbete och internationellt arbete då han talar om Nationalgalleriets aktuella satsningar. Han lyfter fram speciellt projektet *Konsttestarna* där 200 000 ungdomar får en chans att uppleva och utvärdera ett konstevenemang. Projektet som kallas *Världens största konstrecension* kan man snart ta del av på nätet. (Se reportaget på sidan 56.)

– Nationalgalleriet har en mycket klar linje: vi betjänar på finska och svenska. Jag kan inte tänka mig någon situation då vi skulle frångå den principen, säger Ruohonen.

Kulturfonden bidrog i fjol med 100 000 euro till den kapitalfond vars avkastning används för verksamheten.

Stort och smått

Från det stora till det mindre. I Svenskfinland finns många föreningar och aktörer som också de så väl behöver de bidrag Kulturfonden ger.

– Vi har möjlighet att gödsla ganska brett, uttrycker sig Wallin.

– Vi har ett brett spektrum; från marthorna till Magma. Hellre än att styra stöder vi det som är livskraftigt, säger Bertell.

Båda är noga med att påpeka att fonden inte håller i penseln eller taktpinnen. I vår har fonden kunnat dela ut bland annat 73 arbetsstipendier. Det betyder lugn och ro att skapa för författare, musiker, formgivare och många andra med kreativa yrken.

Men fonden vill också satsa på nya projekt. Wallin och Bertell lyfter fram projektet *Hallå!* för bättre språkklimat i Finland.

Centrum och periferi

Två spår syns i samhällsutvecklingen också vad gäller centrum och periferi. Hälften av landets invånare bor i huvudstadsregionen medan de svenska miljöerna ofta lever ute i byarna.

Därtill har Svenskfinland traditionellt präglats av en dragkamp mellan regionerna.

– Vi vill att kulturen ska leva i alla regioner, säger Bertell och Wallin.

De upplever inte oenighet mellan regionerna på personnivå.

– Men förstas är alla rädda för att förlora något. Man vill vidmakthålla motsättningarna och lyfter då fram frågor som till exempel: var ska chefen sitta?

Högskolesektorn med sina olika förvaltningsmodeller hör till dem som har haft svårigheter att finna samarbetsmodeller samtidigt som det offentliga stödet minskar.

Tusentals människors öden fanns i arkivhyllan hos den lokala polisstationens utlänningsverk i Amman. Adel Abidin har rekonstruerat den på Ateneum efter ett fotografi han själv tagit.

Då kan det hända att finlandssvenska ”sanningar” som Trepunktsmodellen och Taxellska paradoxen måste ifrågasättas.

– Allt som i tiden skapas är inte ristat i urberget. Till exempel utbildningsfältet med filialer på olika håll. Uppnådda fördelar kan inte vara eviga till vilket pris som helst om det offentliga retirerar. Då måste också Svenskfinland vara förberett på rationaliseringar, det kan göra regionalt ont och bli jobbigt, säger Wallin.

– Risken är att en sådan utveckling slår mot de små, säger Bertell.

Just därför vore det så viktigt att de svenska institutionerna är aktiva och själva både reagerar och framförallt agerar i tid istället för att hålla andan och hoppas på att det tråkiga går över. Wallin och Bertell poängterar att det, också i Svenskfinland, måste finnas strukturer som håller i längden.

Kulturella brobyggare

Också mellan regionerna kan kultur vara brobyggare. Tack vare internet kan Grankullabarn nu sjunga på Vörådialekt med Humorgruppen Kaj liksom Närpesunga kan tralla med nyländska Sås och Kopp.

Taxellska paradoxen, då. Hur ser ni på den?

Att tvåspråkighet leder till enspråkighet så att det starkare språket vinner är en tes som ifrågasätts allt oftare.

– I min tankevärld ökar risken för att finskan tar över i Helsingfors, Esbo, Åbo och kanske till och med i min födelsestad Vasa, säger Wallin.

Å andra sidan rapporterar Vaasan lyseo goda resultat i ett tvåspråkigt gymnasium.

– Verkligheten är tudelad. Behoven är så olika beroende på var i Svenskfinland man befinner sig. Språkbud på finska för svenskspråkiga barn i svenska miljöer borde vara obligatoriskt, säger Bertell.

Vad är då outhärligt för den svenska kulturen i Finland?

– Utbildningen, svarar Wallin.

– Och litteraturen, svarar Bertell.

Ann-Luise Bertell

Född 1971 i Vasa, bor i Vörå.

Magisterexamen i teaterkonst vid Teaterhögskolan i Helsingfors.

Skådespelare, författare och regissör.

Teaterchef vid Wasa Teater åren 2011–2015.

Har publicerat flera böcker och skrivit flera pjäser. Den första romanen *Vänd om min längtan* utkom 2016.

Aktuell just nu som regissör för pjäsen *Egenmäktigt förfarande* av Lena Andersson på Lilla Teatern.

Följande regiuppdrag är humorgruppen KAJ:s musikal *Gambämark*.

Ordförande för Svenska kulturfondens delegation, andra mandatperioden 2017–2020.

Framtidsplaner: Dramaturg vid Svenska Teatern från hösten 2018.

Motto: Det lilla ljus jag har, det ska få lysa klart.

Stefan Wallin

Född 1967 i Vasa, bor i Åbo.

Pol mag från Åbo Akademi.

Riksdagsledamot för SFP i Egentliga Finland 2007–, medlem i utrikesutskottet och ordförande i framtidsutskottet.

Har meddelat att han inte ställer upp för omval 2019.

Har verkat som försvars-, kultur- idrotts och jämställdhets- samt miljöminister 2007–2012.

Ordförande för SFP 2006–2012 och svenska riksdagsgruppen 2016–18.

Ordförande för Svenska kulturfondens styrelse, andra mandatperioden 2017–2020.

Framtidsplaner: Jobbar för fullt i riksdagen och efter det med nya spännande ... det får vi se.

Motto: Allting har sin tid.

Pengarna ska aldrig ta slut

TEXT JEANETTE BJÖRKQVIST
FOTO KARL VILHJÄLMSSON

Kulturfondens årliga utdelning kommer ur en miljardförmögenhet. En medveten placeringspolitik ska också garantera att pengarna inte tar slut och att det finns att dela ur också i ekonomiskt kärva tider.

Det kan ibland låta som om fondpengarna är något av alla finlandssvenskars egendom. Och den uppfattningen säger sig Dag Wallgren, vd för Svenska litteratursällskapet (SLS), visserligen förstå.

Men krasst sett är det inte finlandssvenskarnas pengar utan donatorernas, och det är deras vilja fondernas ekonomer är utsedda att förverkliga.

Det är många viljor att ta hänsyn till.

– Efter den första donationen 1908 har det kommit många fler. I dagsläget är Svenska kulturfonden paraplyorganisation för ungefär 490 fonder. Det är pengar som vi förvaltar så som donatorerna har velat.

Det är Svenska litteratursällskapet som, under ledning av Wallgren, äger och förvaltar fondens kapital.

Avkastningen delas ut av det som formellt heter Stiftelsen för utbildning och kultur på svenska i Finland sr – eller Svenska kulturfonden, som de som får ta del av bidragen känner fonden som. På den här nivån sker också de praktiska avvägningarna kring vem som ska få bidrag, men det yttersta ansvaret för riktlinjer och övervakning av placeringsverksamheten ligger hos SLS:s finansråd.

Här bestäms också hur mycket av årsresultatet som ställs till förfogande åt Kulturfondens styrelse.

Den summan har stigit de senaste sex åren och legat mellan 33–38 miljoner, men det utgör bara en bråkdel av fondens totala förmögenhet på 1,3 miljarder euro. Att dela ut mycket mer varken kan eller vill man göra eftersom förmögenheten är tänkt att skötas så att pengarna aldrig tar slut.

– Avkastningen har varit kring åtta procent i fjol, som var ett alldeles bra år.

Svackor ska inte minska utdelning

När förmögenheten placeras är syftet förstås att på lång sikt få mer pengar för utdelningen. Placeringsfilosofin baserar sig på en diversifierad portfölj. Det beror på att man både vill undvika att bli beroende av enskilda bolag och att göra enskilda bolag beroende av fonden som ägare.

Stilmässigt ligger den största tonvikten på aktier – nästan 80 procent av förmögenhet är fast i sådana – eftersom de i det långa perspektivet ger en avkastning som Wallgren säger är den bästa.

– Nackdelen är förstås att om det kommer nedgångar, så måste vi kunna hantera dem. Under goda år har vi ändå byggt upp reserver. Trots att exempelvis åren efter finanskrisen

2008 innebar sämre tider så behövde vi av den anledningen inte dra ner på utdelningen.

Det krävs förstås en hel del insikter i placeringsverksamhet för att garantera att förmögenheten inte krymper eller rentav försvinner.

– Kulturfondens kapital måste skötas så att vi kan uppfylla målet om stabil och förutsägbar utdelning. Finansrådet drar upp de strategiska riktlinjerna och övervakar hur de genomförs i praktiken. Nu har vi inga patentlösningar, men jag vågar säga att pengarna aldrig kommer att ta slut om vi fortsätter som vi gjort hittills.

Ny Nokia uteslutet

Wallgren själv har jobbat inom SLS sedan 1997 – först som finansdirektör, numera som vd. Under den här tiden tycker han att förmögenhetsförvaltningen utvecklats mot det bättre.

– Vi har flera olika sorters tillgångsslag, mer

geografiskt diversifierade. Vi undviker systematiskt alltför stora bolagsspecifika risker. Med de nu gällande principerna skulle det – på gott eller ont – inte kunna uppstå en sådan situation som med Nokia, då ett bolag representerade tre fjärdedelar av alla tillgångar. Nu reagerar vi med omplacering långt tidigare.

Då förmögenheten är rätt placerad betyder det också att fler drar nytta av de pengar som finns.

– Kulturfonden har väldigt många mottagare. Det är sannolikt oerhört många som livnär sig på de här pengarna – inte bara i form av arbetsstipendier utan också av de indirekta effekterna.

Samtidigt, säger Wallgren, så kan det ibland kännas som om de finlandssvenska fondernas betydelse överdrivs.

– Utdelningen är stor och viktig inom kultur- och utbildningssektorn, men den kan aldrig ersätta skolväsende, sjukvård eller motsvarande på svenska.

Fast det händer ju att det ropas efter fonderna i alla möjliga sammanhang?

– Det är sant, men det går inte att upprätthålla det finlandssvenska samhället med fondmedel. Det går att stödja på det sättet vi gör: den språkliga glesbygd vi som minoritet lever i behöver helt enkelt mera injektioner i form av ekonomiska subventioner. Där kan vi bidra. Men att ta över det offentliga ansvaret – det skulle inte lyckas.

Stabilitet framom risker

För i motsats till vad många gärna vill tro så går det inte att realisera all förmögenhet och sätta sprätt på pengarna.

– Vi styrs av donatorernas vilja. Och vår uppgift är att producera en stadigt växande ström av pengar utan att riskera för mycket. Stabil och förutsägbar utdelning genom en övervägd placeringspolitik, alltså. Det är vad vi gör och sedan kan de som vill mystifiera fonderna.

Med det här menar Dag Wallgren att både Svenska kulturfonden och andra fonder och

stiftelser ibland framställs som någonting mystiskt och mäktigt i den offentliga diskussionen i Svenskfinland. Visst, säger han, det delas ut mycket pengar och förmögenheten är inte obetydlig, men i det stora offentliga sammanhanget hela är betydelsen trots allt marginell.

Samtidigt säger han, och drar en djup suck, att rapporter om oegentligheter inom fond- och stiftelsevärlden också tenderar att drabba dem som skött sina saker.

– Att kalla det hot är att ta i, men de här fallen kastar en skugga över hela branschen. Om vi tittar på de knappt 500 fonderna under Kulturfonden så finns det för var och en uppräknat vad pengarna ska användas till. Att vi är med och förverkligar alla de här människornas vilja ser jag själv som en värdefull sak, men det kommer sällan fram i den offentliga bilden över vad fonder är och gör.

Fler donationer alltid välkomna

Han själv hoppas och tror på att potentiella donatorer fortfarande hyser förtroende för Kulturfonden och att de överväger att överlåta förvaltningen av sitt arv till hans expertgrupp.

– Vi bedömer sedan om vi kan åta oss uppdraget att förvalta donatorns arv utan att det börjar belasta andra fonder. Om det går att omvandla till pengar utan orimliga randvillkor i förvaltningen, så finns det egentligen ingen minimigräns för hurdana donationer vi tar emot. Men om det finns krav på exempelvis speciell beredning av utdelningen som inte står i proportion till avkastningen – ja, då säger vi säkert att det inte är en fiffig idé.

På www.kulturfonden.fi finns information om de enskilda fonderna.

På www.sls.fi/sv/utgivning/verksamheten-2017 finns information om hur Kulturfondens förmögenhet har utvecklats och hur den förvaltas.

Fakta

1,3 miljarder är Svenska kulturfondens totala förmögenhet.

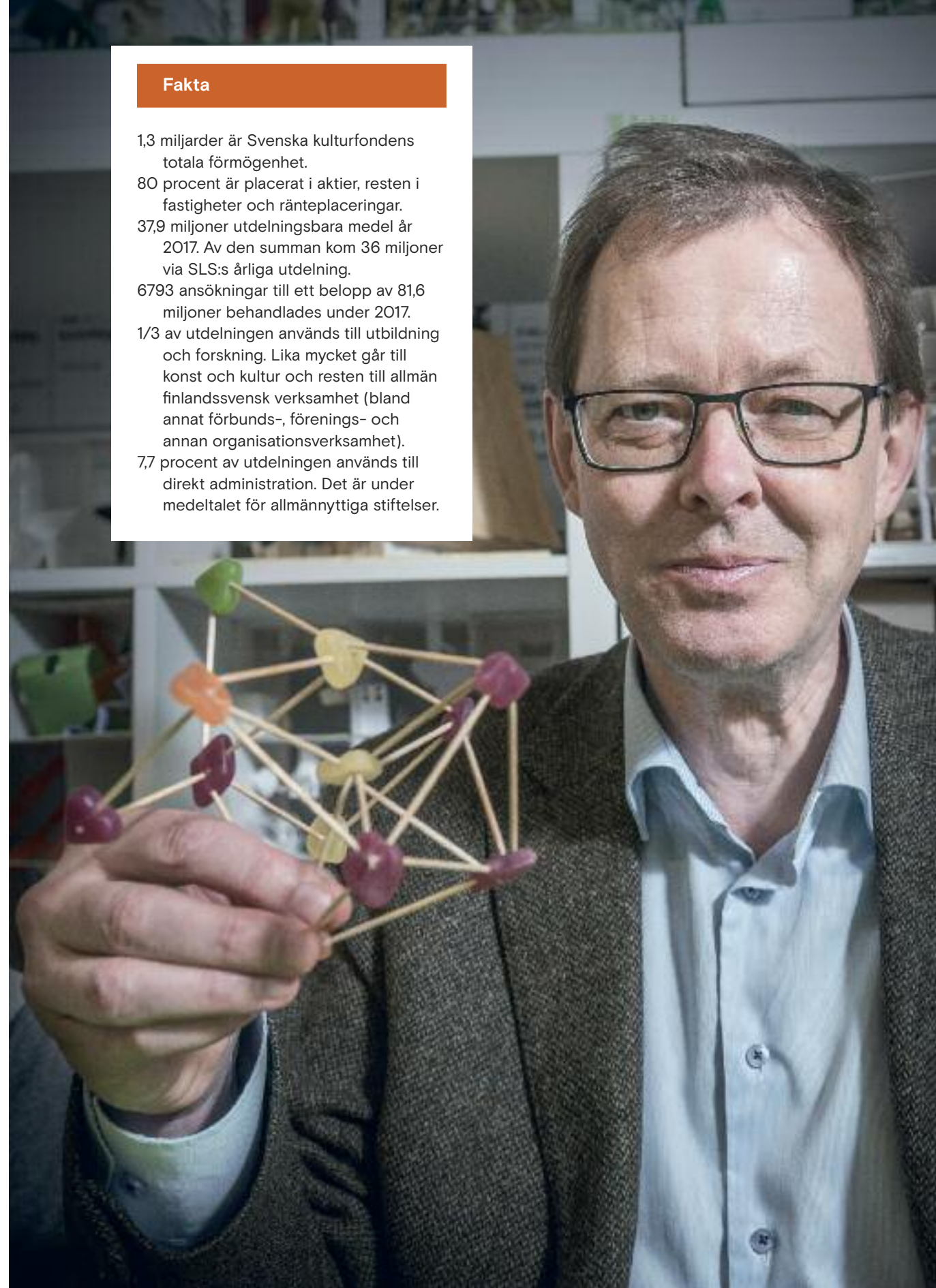
80 procent är placerat i aktier, resten i fastigheter och ränteplaceringar.

37,9 miljoner utdelningsbara medel år 2017. Av den summan kom 36 miljoner via SLS:s årliga utdelning.

6793 ansökningar till ett belopp av 81,6 miljoner behandlades under 2017.

1/3 av utdelningen används till utbildning och forskning. Lika mycket går till konst och kultur och resten till allmän finlandssvensk verksamhet (bland annat förbunds-, förenings- och annan organisationsverksamhet).

7,7 procent av utdelningen används till direkt administration. Det är under medeltalet för allmännyttiga stiftelser.

Pristagare

Susanne Gottberg visar att glaset är påfyllbart

TEXT CAMILLA GRANBACKA
FOTO TAGE RÖNNQVIST

Bildkonstnären Susanne Gottberg visar i sina målningar från de senaste åren en markant förändring. Man kan hitta spontanitet och betydligt mera färg. På kommande är en stor retrospektiv utställning på Konsthallen där hon vill fokusera på det nya.

– Jag vill inte gå för långt tillbaka i min produktion. Några broar får komma med. Jag kände en stor förändring för cirka åtta år sedan när jag släppte det förflutna, säger Susanne Gottberg.

Gottberg går eftertänksamt runt bland ett tjugotal målningar i sin ljusa ateljé i Kabelfabriken och placerar om dem som om de vore i ett samtal. Hon har blivit inbjuden att ställa ut i Helsingfors konsthall nästa sommar.

– Det ska bli en stor retrospektiv utställning, men jag vill att betoningen ligger på nya verk.

Hon pekar på målningar som föreställer genomskinliga dricksglas. Dessa skiljer sig från

hennes tidigare verk; vissa är fulla med färg och ljus och några är målade ganska spontant på duk. I 54-åriga Gottbergs tidiga måleri i början av nittiotalet var det ofta frågan om broar, men också hus, vatten, skogar och björkar. Det var tystlåtna och hemlighetsruvande bilder fulla med integritet.

– Mitt förflutna hängde länge med, Ekenäsmiljön och broarna kom därifrån. Mycket kretsade kring själva barndomshemmet, känslan av utanförskap och smärtor som hänger ihop med växande.

Dessa målningar framstod ofta som filmatiska; många bitar av verkligheten fanns med i en och samma bild och hon kunde också tillfoga

text i målningarna, såsom MOR-ROM. Det fanns en slags sugande kraft i dessa verk och det kunde ibland förefalla ångestladdat; broarna hade ingen strand och husen var ofta mörka utan fönster.

– När jag sedan blev färdig med det och vände mig mera till den yttre världen syntes det direkt i mitt måleri, jag hade helt enkelt möjlighet att ta in mera.

Innehållet finns i träet

Gottberg har bland annat inspirerats av den tyska 1800-talsromantiken inom måleriet. Man har också kunnat tyda drag från renässansen och av Vermeers interiörer och materialkänsla. Till exempel en gardin med vackra draperingar som både öppnar och gömmer något samtidigt kan vara placerad mitt i en målning.

– Brytningen skedde när jag refererade till renässansmålningar via mönstrade golv för cirka åtta år sedan. Jag tillät mig att visa min förtjusning över den äldre konsten. Men det var inte så mycket renässansen, utan mera en kommentar kring målningen i sig.

Träet som material har hon använt sig av länge, redan ifråga om skogarna och broarna, så att träets mönster framstår som bart eller tunt påmålat. Underlaget i sig är symboliskt för Gottberg, likt förgängliga kroppar som andas. Ännu i dag målar hon på träskivor.

– Det finns en skönhetskänsla redan i det som finns färdigt när jag börjar. Ibland finns där ingenting. Men då finns i alla fall själva förväntningen, man har ju den med sig. En förväntning om tilltalet. Det är därför man börjar på nytt.

Mycket handlar om mötet som uppstår mellan målning och betraktare. Man kan också hävda att en växling mellan en insida och en utsida återkommer i hennes produktion.

– Hela tiden har målningen och människan varit i centrum. Det är därför jag kommer hit till ateljén, det är det som driver mig. Det handlar om att få till stånd något som kan kallas kommunikation och som känns levande.

I somras öppnades en permanent rumsinstallation som Gottberg förverkligat till-

sammans med skulptören Markus Kåhre på Hanaholmen. De förvandlade en 30 meter lång korridor i Hanaholmens sjuttiotalskomplex till ett öppet rum, med referenser till konstruktivismen tack vare spegeleffekter.

– Vi blev ivriga att jobba vidare med den sandblästrade ytan och vill nu skapa en installation tillsammans också för min utställning på Konsthallen.

– Det känns spännande att man på samma glas kan skapa känslan av utanför och innanför. Allt händer på ytan, något narrativt och ett samband mellan dessa två olika sidor.

Bägaren som symbol

Gottberg återkommer till det genomskinliga och reflekterande; nu använder hon sig av vardagliga dricksglas.

– Jag tycker att jag har haft en mycket njutbar period nu efter min förra utställning på Galerie Forsblom. Där var jag inne på främmande mark i och med att jag plötsligt gick lös på dukar och använde mig av betydligt mera färg. Jag har nu fått lite avstånd och kan sammankoppla det med allt jag gjort tidigare.

– Det känns som jag har med mig allt det nya; friheten att ta till tydligare uttryck i penselföringen på duk om jag vill. Men jag kan

också måla mera subtilt med färgpennor eller blyerts på trä om jag så väljer.

På staffliet hänger för tillfället en målning som visar glimtar av ett runt kristallglas. Den påminner om en större målning vid namn *Mamma* som hon ställde ut senast på Galerie Forsblom. Glaset står upprätt, skimrar i kristall och är mjukt och inbjudande, nästan omhulldande och närande.

– Det var ingenting jag planerade, men jag insåg plötsligt att det var mamma. Min egen mamma, men också andra mammor, modern i mig.

Gottberg berättar att hon också känt igen sin mor i andra målningar som är helt annorlunda. Men detta var första gången hon gjorde målningen enbart positiv, nästan på en non-verbal nivå.

– En så att säga primitiv, ursprunglig mamma; precis före allt kommunicerande.

Många av dricksglasen i Gottbergs målningar är vända upp och ned, som om glasets eget rum betonades, de har tömts på innehåll och de tar in och ger ut. Glasen framstår i all sin genomskinlighet, men också via reflektioner av omgivningen likt kroppar. Det är fascinerande att hon via detta enkla instrument lyckas förmedla många olika känslotillstånd. Med finns också målningar där två glas går in i varandra. Det är nästan lite erotiskt när de går så

brutalt in i varandra och sammansmälter. Ibland är glaset ensamt eller så kan det vara många glas radade på varandra. Glasen reflekterar vår omgivning i all sin skörhet och kompakthet. I vissa glas kan man hitta ansikten och speglingar av det urbana livet runtomkring.

– Glaset är kropp, men det är också ett sinne. Jag gillar också att tänka på målningen som kropp, med allt vad det innebär av levande och förgänglighet.

Ständig vördnad för tillvaron

Gottberg lyfter fram en mindre målning, helt annorlunda än de övriga föreställande en askkopp i glas på svart botten, lysande i vitt.

– Den fick mig att tänka på att då man bränner trä så blir det ju aska och eftersom detta är askkopp uttryckligen målad på trä tillför det en spännande dimension. Askkoppen är förstas ingen urna, men på något vis finns urnan i denna.

– Alla dagar känns olika och ser olika ut. Vissa dagar kunde jag bara inte jobba med exempelvis askkoppsmålningen. Jag låter mig vägledas av situationen i arbetsrummet

Askkoppsmålningen har tillkommit i Ekenäs, där Gottberg vistas ofta på somrarna. Hon har där en liten bagarstuga där hon jobbar med mindre arbeten.

– Det blir ofta andra stämningar där då det är mera rofyllt och mindre, medan Kabel fabriken är större och ger mera expressioner.

Det är fascinerande att se hur helheten av verk i Gottbergs ateljé bildar en slags komprimerad tidskapsel och hur de samspråkar. Gottberg säger att hon hela tiden stundvis målar på alla.

– Jag kan hålla på med dem i flera månader och försöker hela tiden skapa en situation av att de är tillsammans. Jag flyttar ofta runt verken så att jag känner att jag kan vara i rummet. Då kan jag se dem på rätt sätt och det hjälper mig sedan vidare.

Man kan hävda att Gottbergs målningar har en slags andlig dimension; att hennes tysta målningar bär på någon slags mystik eller en

hemlighet. Hon gör allt genomgående med innerlighet, med djupaste förankring och hon vill definitivt förmedla något, sådant som inte alltid kan förmedlas med ord. Med finns en ständig vördnad för tillvaron vi lever i, för det stora förunderliga och obegripliga.

– Jag är intresserad av den andliga aspekten det är helt klart. Det ingår ju i den här tillvaron, den sidan finns i oss på ett självklart sätt. Man behöver ju bara gå ut i skogen och höra vårens fåglar sjunga så blir man drabbad; det är en andlig upplevelse.

– Det kan jag uppleva som mystiskt då jag bara har de här pennorna, tuberna och trägrunden och ändå kan skapa en känsla av att jag själv överraskas av det hela och att det börjar leva. Då kan jag tänka att varifrån kom allt detta?

Stora kulturpriset

Bildkonstnären Susanne Gottberg har en imponerande karriär. Hon har gått från att, i form av miljöer i näromgivningen, skildra det existentiella till att spegla världen i all dagliga objekt. Det vanliga dricksglaset blir med Gottbergs pensel en metaforisk bägare som fylls av åskådarens blick och tolkning i en dialog mellan det visuella och det uttalade. I sina verk fångar hon ögonblick och låter objekten vara subjekt.

Susanne Gottberg utexaminerades från Bildkonstakademien år 1989 och hon var årets unga konstnär 1994. Idag är hon en av Finlands mest etablerade samtidskonstnärer och finns representerad i de främsta konstmuseerna i Finland och i många samlingar utomlands. Som lärare på Bildkonstakademien har Susanne under många år inspirerat och delat med sig av sitt kunnande.

Susanne Gottberg får Stora kulturpriset på 30 000 euro.

Konstverkstaden Malakta

SVENSKA KULTURFONDENS PRIS

FOTO ANNA RISKA

Det gamla mejeriet i Malax är en kreativ oas där kultur, konst och idéer får flöda fritt. I de årliga kreativa labben inom dansfilm, ljud och foto får deltagarna impulser från hela världen och möter det dynamiska konstnärssamhälle som uppstått kring konstverkstaden. Som tvär-

konstnärlig mötesplats och internationellt residens ger Malakta ett lyft för konst- och kulturlivet i hela regionen.

Konstverkstaden Malakta får Svenska kulturfondens pris på 15 000 euro.

Teater Taimine

SVENSKA KULTURFONDENS PRIS

FOTO TAGE RÖNNQVIST

Teater Taimine har under 16 år turnerat i daghem och skolor i hela Finland. Med nyskriven finlandssvensk dramatik, ett direkt tilltal och lyhördhet för den verklighet som barn och unga lever i står Teater Taimine på de ungas sida i en komplicerad värld. Teater Taimine översätter finlandssvenska pjäser till finska och sätter upp

tvåspråkiga föreställningar och är en viktig brobyggare mellan det svenska och finska i Finland.

Teater Taimine får Svenska kulturfondens pris på 15 000 euro.

TryckeriTeatern

SVENSKA KULTURFONDENS PRIS

FOTO CHRIS SENN

Teaterlinjen vid Västra Nylands Folkhögskola och Västnyländska ungdomsringen driver TryckeriTeatern där elever, proffs och amatörer sedan år 1995 tillsammans har skapat ett rum för scenkonst i Karis gamla tryckeri. Med mellan 50 och 70 föreställningar – egna produktioner och inhemska och utländska gästspel – berikar

TryckeriTeatern kulturlivet i Västra Nyland. Den välfyllda teatergarderoben är öppen för privatpersoner, föreningar och alla andra som behöver en klädsel utöver den vanliga.

TryckeriTeatern får Svenska kulturfondens pris på 15 000 euro.

Karin Ihalainen

SVENSKA KULTURFONDENS PRIS

FOTO TAGE RÖNNQVIST

Sedan Karin Ihalainen för över trettio år sedan flyttade från Sverige till Finland, har hennes livsuppgift varit att lära finländare svenska. Karin, rektor vid Svenska skolan i Lahtis, var den drivande kraften då det svenskspråkiga dagiset startade i Lahtis år 2003. Hon har samarbetat målmedvetet med både tjänstemän, beslutsfattare, stiftelser och organisationer för att etablera en svenskspråkig utbildningsstig, som idag går från småbarnspedagogiken ända

till grundläggande utbildningens årskurs nio. Parallellt med att bygga upp de svenska strukturerna har Karin också satsat på kvaliteten och substansen i pedagogiken och i Lahtis svenskspråkiga utbildningsverksamhet. ”Som fullkomligt tvåspråkiga är våra elever dubbelt så lyckliga”, säger Karin.

Karin Ihalainen får Svenska kulturfondens pris på 15 000 euro.

Erik Pöysti

NYLANDS SVENSKA KULTURFOND

FOTO TAGE RÖNNQVIST

Regissören och kulturentusiasten Erik Pöystis initiativriktighet har präglat kulturlivet och scenkonsten i Nyland. Han har regisserat proffs och amatörer på många finlandssvenska scener och också utbildat skådespelare och kulturproducenter. Som verksamhetsledare för kulturhuset Karelia har Pöysti skapat en arena för lokala produktioner och gästspel. Åren 1992–2016 var han en drivande kraft för Hangö teaterträff, år 1993 initierade han Pilsnerpojarna och år 1995 Tryckeriteatern i Karis. Han stod

för regin då *Okänd soldat* uppfördes, första gången på svenska, i Harparskog under Finlands jubileumsår.

Via sina projekt har Pöysti visat att teater och film kan spelas i många olika miljöer. Han sätter individen i centrum och lyfter fram svåra frågor på ett lättamt sätt.

Erik Pöysti får Nylands svenska kulturfonds pris på 15 000 euro.

Folke Wickström

ÅBOLANDS SVENSKA KULTURFOND

FOTO KRISTOFFER HELLMAN

Under ett halvt sekel värnade arkitekt Folke Wickström om vårt gemensamma byggnadsarv. Som Mariehamns första stadsarkitekt (1974–2006) tog han strid för att bevara äldre kulturmiljöer och arkitektur, ett engagemang som han drev utöver sin tjänsteutövning och efter sin pensionering. I den offentliga debatten påtalade han vikten av att bevara stadens kulturarv. Utan Folke Wickström skulle Mariehamn se annorlunda ut idag. Under senare år dokumenterade och förmedlade han stadens historia till nya generationer; ofta genom ett alternativt

berättande som tog avstamp i till exempel gravstenar, Esplanadens lindallé och Mariehamns museets miniatyrmodell.

Folke Wickström får Åbolands svenska kulturfonds pris på 15 000 euro.

Folke Wickström avled den 26 mars 2018. Folke hann få budet om priset. Prissumman inbetalas till hans egen minnesfond för belysande och bevarande av Mariehamns byggnadskultur.

Susanne Skata

ÖSTERBOTTENS SVENSKA KULTURFOND

FOTO TAGE RÖNNQVIST

Susanne Skata har under sin karriär jobbat som idékläckare, producent, redaktör, filmare, klippare och regissör. Hon har dokumenterat och lyft fram otaliga personligheter, berättelser och fenomen inom det finlandssvenska kulturlivet. Susanne är en sann skildrare av den lilla

människan och har förmåga att få syn på fenomen och personligheter som lätt går oss andra förbi.

Susanne Skata får Österbottens svenska kulturfonds pris på 15 000 euro.

Anders Helenius

TORVALDSKA PRISET

FOTO TAGE RÖNNQVIST

Anders Helenius inledde sin karriär som underhållare i Pargas stads tvåspråkiga ungdomsshower och har via bland annat Åbo svenska teater, Radio X3M och Radio Vega etablerat sig som proffs i underhållningsbranschen. Han turnerar med egna shower där han framgångsrikt kombinerar samhällsanalys och humor och var också manusförfattare för satirprogrammet *Noin viikon uutiset* som vann en Venla-statyett

år 2017. I uppföljaren *Noin viikon studio* är Anders ett av programmets ankare.

Från sitt perspektiv som fyra barns far i Pargas iakttar han världen och får oss att förstå aktuella samhällsfenomen samtidigt som vi skrattar åt dem och åt oss själva.

Anders Helenius får det Torvaldska priset på 3 000 euro.

Bidrag och stipendier

Anna utbildade sig till dansare vid Bolsjoj

TEXT ANDERS MÅRD
FOTO ALEKSANDR BELENKIJ

Anna Patomäki är en av få finländska dansare som har lyckats ta examen från världens mest berömda, tuffaste och strängaste balettakademi: Bolsjoj i Moskva.

– Balett är för mig idag det mest självklara, och jag har hittat mig själv i dansen. Jag identifierar mig med balett, utan att jag kanske själv har insett vidden av det hela.

19-åriga Anna Patomäki sitter på ett kafé i S:t Petersburg med en lätt lunch framför sig. Dagens repetitioner har ännu inte börjat på Eifman Ballet, den balettgrupp där Anna jobbar den här säsongen. Anna är den första finländaren som har fått anställning hos en rysk balettgrupp.

– Den moderna balett som Eifman företräder passar mig perfekt, och jag hade tur som

fick plats här i truppen direkt efter skolan i Moskva, säger Anna.

Eifman Ballet är Rysslands mest kända moderna balettgrupp som har turnerat världen runt sen slutet av 1980-talet.

Anna är förmodligen Finlands mest lovande balettdansös. Hennes karriär fick en dramatisk vändning 2013 när hon lyckades komma in på världens mest berömda balettakademi: Bolsjoj i Moskva.

Officiellt heter skolan ”Moskvas statliga akademi för koreografi” och grundades redan 1773. Akademin kallas oftast bara Bolsjoj efter-

som den fungerar som plantskola för den världsberömda Bolsjojteatern i Moskva.

Varje år försöker många utlänningar komma in på akademien för att lära sig den ryska balettens rika traditioner. Bara ett fåtal lyckas.

Upptäcktes utomlands

Anna upptäckte sin talang för balett då hon bodde utomlands. Hennes båda föräldrar är verksamma inom universitetsvärlden och när hon var åtta år flyttade familjen till Australien. Här lyckades Anna komma in på Australian Ballet School och det var där som dansandet kom igång på allvar.

– De sa att jag har talang och de bästa av förutsättningar för klassisk balett med min längd och långsmala muskler, berättar Anna.

Efter tre år i Australien flyttade familjen hem till Finland. Anna fortsatte dansa på en ba-

lettskola i Helsingfors, men upplevde att hon stampade på stället i utvecklingen.

År 2013 beslöt hon söka in till sommarskolorna i Paris och London. Hon kom inte in och besvikelsen var stor.

– Men min mamma sa att vi siktar ännu högre, på akademien i Moskva, berättar Anna. Självtänkte jag att den skolan är alldeles ouppnåelig.

Akademien i Moskva tog sig en titt på den video med en solodans Anna hade skickat in. Några dagar senare fick hon veta att hon är välkommen till den tre veckor långa sommarkursen.

Succé i Moskva

– Jag åkte ensam till Moskva, berättar Anna. Jag var 14 år, första gången i Ryssland och kunde inte språket.

Men allt gick vägen. Kursen var intensiv och Anna fick visa all sin talang. När kursen var slut meddelade en av akademins lärare att hon vill ha Anna på sin klass.

– Läraren sa att jag har all den fysik som krävs. Det enda frågetecknet var min motivation.

Men det fanns också andra utmaningar. Bolsjojakademien är allt annat än gratis. Det första provåret kostar 20 000 euro. Den som lyckas gå vidare betalar sen 17 000 euro per läsår. Anna började därför söka efter sponsorer.

När en finländare lyckas komma in på Bolsjoj kunde man tycka att sponsorer hemma i Finland skulle ställa sig i kö. Men Anna fick till sin stora förvåning nej på flera håll. Svenska Kulturfonden beslöt däremot stödja hennes studier det första läsåret med 7 000 euro och de tre följande läsåren med sammanlagt 21 000 euro.

– Kulturfonden kan bevilja stipendium till framgångsrika studerande och meriterade

konst- och kulturutövare för studier vid internationella spetsenheter, förklarar Sonja Ollas-Airinen, ombudsman för utbildning på Svenska Kulturfonden. Och Anna Patomäki bedömde vi att uppfyller kriterierna med råge.

Den här regeln gäller speciellt ifall en person blir antagen till en spetsutbildning som inte överhuvudtaget finns i Finland.

– Det är naturligtvis viktigt för den finländska konsten och för konstutbildningarna i Finland att begåvade unga kan söka sig till högklassiga konstutbildningar utomlands, betonar Ollas-Airinen.

Allvaret inleds

På hösten anlände Anna på nytt till Moskva. Den här gången med en betydligt större kappsäck. Nu skulle hon utbilda sig på allvar.

Bolsjoj är den största balettskolan i världen

med 800 studerande. Det finns separata klasser för ryssar och utlänningar, där också nivån på utbildningen är olika.

Annas stora talang förde henne ovanligt nog in på den ryska linjen, där hon var den enda utlänningen i gruppen.

– Inne på akademien är det som om vägarna talar till en om all den långa stolta tradition som finns där, säger hon. Och för alla som arbetar där är balett det viktigaste i livet.

Ryska balettskolor är kända för sin stenhårda disciplin, och många studerande har inte klarat av de stränga kraven.

– Klart att det var strängt, men jag tyckte mycket om min lärare, förklarar Anna. Hon var aldrig våldsam, skrek aldrig.

– Jag trivs när allvaret är som störst, fortsätter hon. Jag har svårt att tåla en lärare som inte är professionell.

På skolan fanns listor på hur långa alla var och hur mycket var och en fick väga. Före varje prov vägdes alla dansare.

– Ifall man vägde för mycket eller för lite påverkade det ens betyg, säger Anna.

Undervisningen var på ryska. Anna lärde sig språket snabbt eftersom alla dansare också pluggar akademiska ämnen, inklusive ryska språket. Samtidigt läste Anna också enligt den finska läroplanen.

– Jag läste mina finska skolämnen på söndagar som var vår enda lediga dag, säger hon.

Ingen fritid

Efter det första provåret på Bolsjoj gallras nästan 40 procent av dansarna bort. Anna lyckades komma vidare. Nu hade hon tre tuffa läsår framför sig innan hon kunde ta sin examen.

Anna bodde på akademins internat och delade rum med två andra.

– Livet var oerhört intensivt de här tre åren, berättar hon. Vi hade nästan ingen fritid alls. Det enda vi orkade med var att se balett på Bolsjojteatern dit vi hade gratis inträde.

Det sista provet var det största och svåraste. Proven pågick i tre intensiva dagar.

– Vi dansade inför akademins rektor och alla lärare, berättar hon. På plats var också chefer från olika ryska teatrar som valde nya dansare till sina teatrar.

– De här tre dagarna var de tyngsta jag någonsin har upplevt. Det var liksom *hell and back*.

Efter examen stod alla akademins dansare inför samma problem. Vad skulle hända sen?

Anna tog ingen stress, utan såg framtiden an med tillförsikt. Redan på hösten hade en re-

presentant från Eifman Ballet i S:t Petersburg besökt Annas klass.

– Min lärare visste förstås att Eifman letar efter långa dansare och hon korrigerade mig extra mycket under den repetitionen, berättar Anna.

Anna är 176 cm lång, och ibland har hon fått höra att hennes längd är ett problem. Men inte i Ryssland.

– Min lärare krävde extra mycket den dagen och jag fick verkligen jobba, säger hon.

Men det lönade sig. Efter lektionen kom läraren fram och sa att Eifman är intresserad och att jag i princip redan är antagen.

Framtiden väntar

– Det finns nog skillnad på vilken utbildning man har fått, det märker jag här hos Eifman, säger Anna efter att ha beställt en kopp te på kaféet i Petersburg. Jag vet att jag har fått den bästa, och det gör mig också säker i mitt arbete som balettdansare.

Anna betonar att Bolsjojakademien lär ut en stark arbetsmoral. Man ger verkligen inte upp när det blir svårt och tungt. Och alla som gått skolan har otroligt stark fysik. Också den mentala biten är på plats och man klarar den obarmhärtigaste kritik.

Den här våren tar Anna sin finländska studentexamen. Hon har studerat vid Vasa aftonläroverk, det enda svenskspråkiga gymnasiet som erbjuder distansstudier. Hennes föräldrar har hela tiden betonat att hon måste ha en vanlig grundutbildning också.

– Dansarens karriär är kort och risken för skador finns hela tiden, förklarar hon. Därför är det vettigt med en studentexamen. Men tungt har det varit. Under fyra år hade jag inte en ledig dag.

Anna trivs med sitt arbete hos Eifmans i Petersburg. Teaterns koreografi baserar sig på klassisk balett, men man moderniserar den med många olika stilar.

– Eifmans koreografi är speciell och jag har mycket nytt att lära mig. Jag dansar gärna här en tid, sen får vi se vad framtiden för med sig.

Här finns tid för arbete och vila

TEXT CAMILLA LINDBERG
FOTO MAGNUS LINDBERG

De ljusa Elvik-ateljéerna på Busholmen har fått nya invånare. Bland de fjorton stipendiaterna som flyttat in finns heavy metal-artisten Mathias Nygård och några unga operasångare, bland annat Erica Back.

Varje morgon börjar opera- och konsertsångaren Erica Back öva på sin repertoar. Tonerna letar sig upp mot taket och de sex meter höga väggarna i den ljusa ateljén som även fungerar som vardagsrum. Rummet är en del av hennes och sambon Robert Näses nya gemensamma hem. Lägenheten som är drygt hundra kvadratmeter består av två våningar. Ljuset som flödar in är imponerande.

– Vi ansökte om den minsta konstnärsateljén för vi tänkte att den skulle vara tillräcklig för våra behov. I dag är vi glada över att vi fick en stor lägenhet där min nya flygel ryms in, säger Erica Back.

Glädjande besked

Allting började när paret såg en annons om Elvik-ateljéerna. De antog att ateljéerna i första hand var tänkta för bildkonstnärer som är i behov av höga rum och mycket ljus. Men snart fick paret det glädjande beskedet att deras ansökan beviljats, och snart kunde de flytta ut från sina tidigare 43 kvadratmeter och in i en splitterny kombinerad bostad och ateljé.

– Plötsligt hade vi inga saker, men det var en fantastisk känsla att ha utrymme, säger Erica Back.

Hon beskriver stipendiet som en otrolig till-

Luftiga trapphus är en del av charmen för konstnärerna som bor i Victoriakvarteret.

Erica Back stortrivs i parets nya ateljélägenhet där också flygeln ryms in.

gång och värdesätter friheten att när som helst kunna gå in och öva utan att vara tvungen att först boka tid.

– Som frilansande musiker har man oregelbundna inkomster och det här säkerställer tillgången till ett kontinuerligt övningsutrymme. Det skulle vi annars vara tvungna att hyra, och det blir dyrt, säger Erica Back.

Urbant liv

Av den femåriga stipendietiden återstår nu cirka fyra år. Efter det ska operasångarna packa ihop sina ägodelar och flytta ut. Det är ingenting som oroar Erica Back.

– Vi är rörliga och ser hela världen som vårt arbetsfält. Vi skulle gärna jobba utomlands i framtiden. Därför känns fem år på samma ställe som en lagom lång period just nu.

Strax nedanför fönstret finns en hållplats, och spårvagnarna trafikerar regelbundet fram och tillbaka mellan centrum av Helsingfors och Busholmen.

Under våren 2018 repeterar Erica Back på Nationaloperan inför Mozart-operan *Così fan tutte* där mezzosopranen ska vara solist. På bara tio minuter når hon sin arbetsplats. När vädret tillåter tar hon cykeln som står lutad mot en vägg i lägenheten. Här finns en påtaglig storstadskänsla och genom det enorma fönstret skymtar en futuristiskt formgiven gångbro i lysande orange. Den närliggande miljön är utslutande urban och förändras hela tiden.

– Många tycker att det är fult här, men jag tycker det är häftigt att ha förmånen att leva så nära en helt ny stadsdel som växer fram.

Erica Back sätter sig vid flygeln. Hon har många järn i elden, även om höstens program inte är fastslaget. När morgonen gryr stänger hon persiennerna och även dörren till köket där disken kanske står odiskad. Den osäkra framtiden får likaså vänta utanför.

– Här kan jag stänga om mig och bara koncentrera mig i nuet. Miljön är viktig och här känner jag harmoni.

Elfvik-ateljéerna

Elfvik-ateljéerna hyrs ut som stipendiebostäder till svenskspråkiga professionella konstnärer för en 5-årsperiod. De beviljas för förtjänstfull verksamhet som skapande konstnär.

Ateljélägenheterna är 68,5–106,5 kvadratmeter och hyran består av bostadsvederlag och en mindre förhöjning. Lägenheterna finns i Victoriakvarteret på Busholmen i Helsingfors.

De första 14 stipendiaterna utsågs i mars 2017 och nästa period börjar 2022. Invånarna är verksamma inom olika områden (till exempel bildkonst, musik, teater och litteratur).

Ateljéerna har förverkligats genom Lise och Thelma Standertskjölds fond. De konstnärliga systerna Standertskjöld testamenterade i tiderna Villa Elfvik med betydande markarealer kring Bredviken till Svenska kulturfonden inom Svenska litteratursällskapet SLS. SLS sålde helheten och investerade pengarna väl, eftersom den gamla villan inte kunde anpassas till tidens krav på äldreboende.

En lärling med bra feeling

TEXT LIISA MENDELIN
FOTO LAURA MENDELIN

Sortera skruvar, borra med slagborr och kuratera en internationell utställning. Fotokonstnären Nayab Ikram fick Kulturfondens lärlingsstipendium på tolv månader för att jobba på Fotocentrum Peri i Åbo.

Nayab Ikram öppnar en låst dörr i den vita galleriväggen på Fotocentrum Peri, på övre våningen i Wäinö Aaltonens museum i Åbo. Bakom dörren finns en korridor som leder till flera förråd. Peris förråd är litet. Det består av några hyllor från golv till tak, fyllda av omsorgsfullt ordnade genomskinliga plastlådor. Lådorna har prydliga etiketter: ”Screws”, ”Nails”, ”Hangers”.

– När jag kom hit var det här förrådet ett enda kaos. Det användes av ett tiotal personer med olika modersmål, som under kort tid byggde upp utställningar i galleriet. Folk kom och gick, förrådet fylldes med allt möjligt. Mitt första projekt var att styra upp det här kaoset. Det blev nästan lite tvångsmässigt, jag sorterade till och med skruvarna i små plastfickor enligt storlek, säger Ikram och skrattar.

Hon kom till Peri i augusti 2017 som Kulturfondens lärlingsstipendiat för tolv månader. När vi ses har halva lärlingstiden gått.

– I början var jag mest en allt-i-allo. Jag hjälpte till där det behövdes och hade mycket konkreta uppgifter, som att lära mig använda slagborr och andra verktyg. Nu känner jag att jag klarar av vad som helst inom utställningsteknik.

Uppgifterna var en bra ingång för Ikram att lära sig hur ett galleri fungerar. En lärling förkovrar sig i ett yrke genom att arbeta sida vid sida med någon som varit länge i branschen. Kulturfonden har beviljat lärlingsstipendier i tio år, och vanligen beviljas 10–15 stipendier per år.

Efter några månader blev Ikrams arbete mera självständigt.

I början av lärlingstiden fick Nayab Ikram hugga i och jobba med en mängd praktiska uppgifter i gallerikulisserna. Att sortera förrådet var en sådan uppgift.

– Jag har mera ansvar nu och jobbar som bäst som kurator för en internationell utställning i Peris galleri i augusti 2018. Den är knuten till mitt eget konstprojekt: tidskriften *Pplats* om olika platsers betydelse. Det första numret handlar om öar och några av konstnärerna som bidrar i tidskriften ska medverka i utställningen.

Ikram är den första lärlingen på Fotocentrum Peri. Idén och uppmuntran att söka ett lärlingsstipendium kom från Ikrams tidigare lärare Sade Kahra som är verksamhetsledare på

Peri. Hon kände Ikram från yrkeshögskolan Novia.

– Peri är en ideell förening och jag är fotocentrums enda fast anställda personal. Vår verksamhet har länge fungerat med hjälp av personer som fått sysselsättningsstöd för att jobba hos oss. Men eftersom vi bara kunnat ha dem hos oss i ett halvår har det inte gått att ge dem större ansvar. Det tar ett halvår bara att komma in i jobbet, säger Kahra.

Hon trodde först att Kulturfondens lärlingsstipendier bara gällde yrkesutövande

– Jag njuter verkligen av att få jobba i den här lokalen. Arkitekturen i Wäinö Aaltonens Museum är speciell, säger Nayab Ikram.

konstnärer, men hörde en intervju där ett produktionsbolag för musik hade fått en lärling via Kulturfonden.

– Då insåg jag att det kanske kan gå också för en förening att få en lärling.

Kahra tog reda på mer och fick veta att det viktigaste kravet är att lärlingen får personlig och professionell handledning. Det var inget problem eftersom Kahra är fotokonstnär och yrkeslärare. Hon tog kontakt med sina tidigare fotostuderande och uppmuntrade dem att söka stipendium för att jobba ett år på Peri.

Tre personer sökte, och Ikram blev den som fick stipendiet. Hon hade tidigare fått avslag på en stipendieansökan och blivit helt förkrossad.

– Men lika förkrossad som jag var då, lika glad blev jag när jag hörde att jag nu hade fått det, säger Ikram med ett stort leende.

Hur har ert samarbete som lärling och handledare fungerat?

– Det är väldigt flytande roller. Ibland är det

tydlig handledning, till exempel när Sade hjälpte mig att göra stipendieansökan till utställningen som jag är kurator för, säger Ikram.

– Men för det mesta för vi en avslappnad dialog om branschen och arbetet. Jag är väldigt vetgirig och frågar massor!

Kahra trodde att rollen som handledare skulle likna lärarrollen.

– Men det är inte alls så. Nayab har ju en examen och är väldigt professionell och självständig. Vi diskuterar när det behövs. Kommunikationen har varit lätt, kanske tack vare att vi har liknande personligheter, säger Kahra.

– Rollen som handledare har varit mindre krävande än jag trodde. Eftersom hon nu behärskar flera aspekter av att skapa utställningar för sin egen konst, kändes det naturligt att ge henne ansvaret att sköta en hel utställning själv. Den involverar 10–15 personer så det är ett bra nästa steg för henne.

Eftersom Peri firade 30-årsjubileum under 2017 kom Ikram in i en förening med mycket aktivitet. Hon har varit guide i en camera obs-

Under lärlingstiden jobbar Nayab Ikram även med att ordna utställningar med sin egen konst. För att få planeringen att gå ihop använder hon sig av post-it-lappar.

cura-container på Domkyrkotorget, byggt utställningar tillsammans med konstnärer och assisterat i fotoverkstäder för barn och unga.

Vad tänker du som handledare att du vill att Nayab ska få med sig från lärlingstiden?

– Jag vill ge henne en inblick i det pedagogiska och hur man jobbar med verkstäder, eftersom det faktiskt finns jobb inom konstpedagogik.

Eftersom Peri är en förening innebär lärlingstiden också att Ikram ser hur konstnärer kan jobba som delar av nätverk, och inte enbart som soloåkare.

– Jag har velat förmedla hur en förening fungerar, och hur de yttre ramarna ser ut i kulturbranschen. Jag tror det är värdefullt att hon här får lära sig att genomföra större projekt och evenemang från början till slut, säger Kahra.

– Det känns också bra att kunna introducera henne till den kulturpolitiska scenen, och ge inblick i hur finansiering och påverkansarbete fungerar.

Ikram uppskattar att handledaren har varit öppen för dialog.

– Jag var tidigare praktikant ett halvår hos en konstnär i Stockholm. Då var fokus på administration och allt-i-allo-arbete, och det fanns inte riktigt möjlighet att diskutera konstbranschen på djupet. Min tid på Peri är ett bra komplement till det. Med Sade känner jag att jag får fråga om allt, och även få inblick i svårigheterna och hur det går att jobba runt dem.

– Peri har hjälpt mig att se vartåt jag vill fortsätta. Nu när jag förstår kulturfältet bättre har jag också börjat känna att jag inte behöver stanna här i kulisserna.

Hur har lärlingskapet gått att kombinera med ditt konstnärliga arbete?

– Det har varit väldigt flexibelt så jag har hunnit ordna med mina egna utställningar, av konst jag skapat tidigare. Men tiden har inte räckt till skapande av ny konst.

Nayab Ikram

25 år, kommer från Mariehamn. Fotokonstnär, utbildad medianom från Yrkeshögskolan Novia i Jakobstad (2015). Lärling på Fotocentrum Peri i Åbo. Är kurator för en internationell utställning på Peri i augusti 2018 med konstnärer vars konst handlar om öar.

Lärlingsstipendium

- Kan sökas av konstnärer och hantverkare som nyligen avslutat sin egentliga utbildning och vill förkovra sig under professionell handledning.
- 1 250 euro/månad, högst 15 000 euro/år och för högst ett år.
- Den sökande ska själv leta reda på en potentiell handledare i Finland eller utomlands.
- Lärlingen och handledaren ska göra ett avtal samarbetet före stipendium kan beviljas.
- Lärlingsstipendier beviljas inom alla konstgrenar, men områden där själva hantverket är viktigt prioriteras.
- Lärlingen får ett personligt stipendium. Handledaren får ingen ekonomisk ersättning.

Konst får vara knepig att förstå

TEXT SOFIA STRÖMGÅRD
FOTO MARCUS BOMAN

Att förstå sig på konst är inte det lättaste och ibland måste man få lite hjälp med att tolka ett konstverk. När elever från Godby högstadieskola besökte Ålands konstmuseum föll feministisk nutidskonst eleverna i smaken.

– Jag vill se på det här, säger en flicka som småspringer in i ett rum med siktet inställt på ett knippe rosa ballonger som hänger i taket.

– Ni får komma hit först, säger konstintendent Susanna Procopé Ilmonen och går mot målningen *Dopfärden* av Albert Edelfelt.

Det är en tisdagseftermiddag i mars och ett gäng konsttestare från Godby högstadieskola är på besök på Ålands konstmuseum. Besöket har inletts med ett kort föredrag om konstmuseet och dess verksamhet. Eleverna har också fått göra en bildanalys.

Innan de får fria tyglar att titta sig omkring i museet får de först höra mer om museets bas-

utställning, som är tematiskt indelad. På en vägg hänger konst med djurtema, på en annan vägg står alla porträtten.

Susanna Procopé Ilmonen berättar mer om några utvalda verk så att eleverna lättare ska kunna förstå och tolka vad de ser.

– Finns här någonting ni tycker att är speciellt fint eller fult? frågar Procopé Ilmonen.

– Jag gillar inte de där fiskarna, säger en flicka och pekar på ett foto med några avhuggna fiskhuvuden.

Om man bortser från de blodiga fiskhuvudena är djurväggen en behaglig visuell helhet av blått, turkost och rött. En tavla som föreställer

filifjonkor på en strand, omgiven av spetsiga bergstoppar drar genast blickarna till sig.

Museets kändaste verk *Åländsk bondbrud* av Karl Emanuel Jansson hänger på porträttväggen, i sällskap av en målning på några äldre herremän, en tavla med en liten hund och ett foto på en thailändsk pojke i färggranna klädesplagg och exotisk huvudbonad. Kontraster som får eleverna att haka till.

Feministisk konst intresserar

Emma Jalava, Linnea Berndtsson och Cassandra Dahl har alla besökt museet tidigare. De tycker mest om utställningen med de rosa ballongerna, *Between no bodies* av designer Minna Palmqvist och bildkonstnären Nayab Ikram.

– Den här delen var coolast, säger Berndtsson och pekar på tavlorna som föreställer kvin-

nor med långt, mörkt hår som nästan helt och hållet täcker deras ansikten.

– Jag tycker om tavlorna. På ett sätt ser alla olika ut. Det är lite feministiskt.

Utställningen tangerar ämnen som identitet och maktstrukturer med den kvinnliga kroppen i fokus. Kvinnliga klädesplagg hänger i taket och det rosa ballongknippet kan ses som en metafor för den kvinnliga kroppen.

Jimmy Brun och Elliot Damm inspekterar några chipspåsar i en vitrin längre in i museet. De tycker att det är lite lustigt att det finns chipspåsar med i en utställning.

– Det har varit intressant att gå omkring här, säger de.

De elektroniska infotavlorna intresserar dem, och de trycker fram och tillbaka på den stora pekskärmen för att se vad som gömmer sig bland Konstmuseet skatter.

Från rummet där eleverna kan titta på och

prova underkläder från förr hör man både högljudda utrop och fnitter. Korsetter, mamelukker, och underkjolar ser lustiga ut och när eleverna drar på sej dem och speglar sig lockar det fram många skratt.

– Det här ser ju inte klokt ut! utropar en flicka som drar på sej en korsett.

Elin Sommarström och Tilda Blomberg tycker att det här rummet är roligast på museet. De ger tummen upp för besöket och tycker att det är betydligt trevligare att tillbringa en del av skoldagen på museum än i klassrummet.

– Det är roligare att få göra något annat än det vanliga. Det har varit kul och lärorikt, säger de.

Flickorna är överens om att det ibland kan vara svårt att förstå sig på konst och vilket budskap konstnären vill förmedla.

– Ibland måste någon förklara för en hur man ska titta på konsten.

Ingen lätt uppgift

Alla åttor på Åland, totalt 300, besöker Ålands konstmuseum i samband med Konsttestarna det här året.

Konstintendent Susanna Procopé Ilmonen tycker att projektet Konsttestarna är extra viktigt eftersom man tar sig an en problematisk grupp, det vill säga åttondeklassarna. För många är kulturkonsumtion långtifrån självklart.

– Många har inte varit på museum tidigare och det var till och med en lärare som aldrig hade varit på konstmuseum tidigare, säger Procopé Ilmonen.

Men att engagera åttor är ingen enkel match, det kan säkert vem som helst som stått framför en grupp högstadiel elever intyga.

– Man måste verkligen engagera dem och det är en utmaning för oss som jobbar här, säger Procopé Ilmonen.

Hennes kollega konstintendent Heidi Berthén håller med. Hon säger att man måste hålla energin uppe och vara på alerten för att inte eleverna ska trötta och sluta lyssna. För att de ska kunna ta till sig konst måste de få göra något

sjelva. Därför har eleverna en uppgift de ska göra efter själva besöket. De ska utveckla en fiktiv utställning de själva skulle vilja gå på. Bästa förslaget röstas fram av Ålands konstmuseum och har möjlighet att växa från idé till verklighet.

Ett problem är att många elever känner sig totalt borttappade i ett konstmuseum.

– En del vägrar säga någonting för att de känner sig okunniga. De sluter sig och kan inte sätta ord på vad de känner och vilka tankar konsten väcker i dem, säger Berthén.

I allmänhet verkar ungdomar ha lättare att ta till sig nutidskonst än äldre konst. Också fotokonst intresserar dem, eftersom de själva fotar och delar sina bilder regelbundet.

– Fotografi som konstform kan fungera bra som en ingång till annan konst, säger Berthén.

Berthén och Procopé Ilmonen hoppas att tröskeln för att eleverna ska ta del av konst sänks efter besöket.

– Alla åttor i Finland får två konstupplevelser, det är helt otroligt. De kommer att komma ihåg det här för resten av sitt liv. Men det är viktigt att besöket blir en positiv upplevelse, säger Procopé Ilmonen.

Konsttestarna

- Alla åttondeklassare besöker två konstinstitutioner, en i hemregionen och en i en annan region.
- Pågår under tre läsår 2017–2020.
- Finansieras av Suomen Kulttuurirahasto (18,5 miljoner euro) och Svenska kulturfonden (1,5 miljoner euro).
- Förbundet för barnkultur i Finland koordinerar.
- Ungdomarna utvärderar sina konstbesök via en mobilapplikation.
- Utvärderingen publiceras i realtid på konsttestarna.fi.

1000 kilometer för Finlands 100 år

TEXT JOHAN LINDHOLM
FOTO FOTOFABRIKEN

På en idrottsplan i Dickursby i Vanda
går startskottet utan desto större ceremonier.

Men det spelar egentligen inte så stor roll att starten sker litet i det
dolda eller att målgången är på en fullsatt idrottsplan med ljudande rop
och fyrverkerier. Här är gemenskapen och deltagandet i fokus.

Det här kommer att bli ett av de största Finland 100-evenemangen
i Svenskfinland. En stafettpinne, tusentals löpare, en bil och en kamerakvinna.
Med en bra idé kommer man långt.

För att fira Finlands hundra år av självständighet knöt krafterna bakom Stafettkarnevalen ihop hela Svenskfinland, både fysiskt och mentalt. En stafett genom så gott som hela Svenskfinland med cirka 2 000 elever från 114 skolor. Dessutom kunde publiken följa med sträckorna via en direktström på Svenska Yles kanaler.

Idén till Finland 100-stafetten fick sin början med frågan "Vad borde vi göra när Finland fyller 100 år?". Frågan ställdes av Finland 100-stafettens faddrar Jan-Erik "JEJE" Eklöf och Robert "Jüppe" Jürgens år 2015, när de fundrade på hur man kunde uppmärksamma nationens hundraårsjubileum.

– De olympiska spelen och facklan fungerade som inspiration, men vi bytte facklan mot en stafettpinne, säger Jan-Erik Eklöf.

För att så många som möjligt skulle ha möjlighet att ta del av stafetten inleddes också sam-

arbetet med Svenska Yle i god tid. Det resulterade i en direktström på Yle Arenan under de tider som sträckorna löptes. Alla löpare filmades från bakluckan av en bil som följde stafetten genom Svenskfinland.

– Vi var många som blev nästan beroende av att följa med sträckorna på webben. Man måste bara se hur det går, skrattar Eklöf.

Hur går självständighetsfirandet och löpning ihop?

Det sägs att Hannes Kolehmainen år 1912 sprang Finland in på världskartan. Idrott är ofta viktig då en nation skapar sin identitet. Men för Stafettkarnevalen och Finland 100-stafetten är inte bara löpningen i huvudroll. Här är gemenskapen är viktigare.

Rebecca, längst till vänster med stafettpinne i handen, löpte ankarsträckan.

Temat för Finlands hundraårsjubileum var Tillsammans och målet för jubileumsåret var att stärka gemenskaps känslan i det finländska samhället. Finland 100-stafetten visade hur bra det blir när många i Svenskfinland drar i samma rep. Stafetten förverkligades tillsammans med frivilliga, lärare och föräldrar, som dessutom hejade aktivt på löparna och tog emot Finland 100-stafettens bilkaravan.

Under jubileumsåret skedde mycket spännande som bara händer en gång på hundra år. Bland annat Finland 100-stafetten. Enligt Eklöf ordnades stafetten i den här formen för första och sista gången.

– Vi skulle inte ha kunnat genomföra stafetten utan Svenska Kulturfondens stöd. Jag vill också tacka alla elever, lärare och föräldrar som

bidrog till att skapa en enorm samhörighet under projektets gång.

Stafetten innebar mycket mera än bara löpning. Hela 52 skolor gjorde videosnuttar där de presenterade sin skola. Presentationsvideorna visades på Yle Arenan.

Alla i samma lag

En av de 2 000 elever som löpte i Finland 100-stafetten var Rebecca Ehrnrooth från Matlidens gymnasium i Esbo. För Rebecca var känslan av gemenskap det roligaste med stafetten.

– Jag tyckte att stafetten var väldigt rolig och den var ett fint sätt att lyfta fram Finland 100 år. Jämfört med själva Stafettkarnevalen så

var vi alla i samma lag i den här stafetten. Det fanns en samhörighet mellan de finlands-svenska skolorna. Tävlingsinstinkterna, som vanligtvis finns med på Stafettkarnevalen, fanns inte under stafetten, säger Rebecca.

Hon hade äran att hålla i stafettpinnen under den sista sträckan in på idrottsplanen i Alberga. Under ett stämningsfyllt mottagande med fyrverkerier – lämpade för dagsljus – kom stafetten i mål efter nästan en månad.

– Klart det kändes fint. Att få löpa ankarsträckan efter att så många deltagit i stafetten blir ett minne för livet, säger Rebecca.

Finland 100-stafetten

- 24 april–19 maj 2017
- Start i Dickursby, Vanda och mål i Alberga, Esbo
- 114 skolor
- 2 000 elever
- 1 000 km
- 8 timmar direktsändning per dag på Svenska Yles kanaler
- Finland 100-bidrag på 146 000 euro från Kulturfonden

Jubileumsåret Finland 100 gjordes tillsammans

Jubileumsåret blev ett fenomen. Ett fenomen som spred sig till varje hörn i vårt avlånga land och till över hundra länder på sex kontinenter. Jodå, Finland 100 firades också på Antarktis. Och alla var där, som man brukar säga. Hur gick det nu så här?

Som en viss politiker skulle uttrycka det: ”Tre saker om...”

Nummer ett: Temat Tillsammans. Att välja temat var fuffigt. Det var ett sätt att förverkliga året och stärka gemenskapen i samhället. Ett enkelt ord som fungerar som en ledstjärna såväl hos statsmakten som hos hobbyteatergruppen i Övermark.

Nummer två: Öppen ansökan. Vem som helst kunde göra en ansökan. Några enkla kriterier att uppfylla och så kunde du fira Finland som en del av det officiella programmet. Tack vare det här blev jubileumsåret Finland 100 det största och mest inkluderande jubileums- eller temaåret i Finland genom tiderna. Tack för din insats!

Nummer tre: Den internationella synligheten. Vi finländare sägs ibland vara ett osäkert folk som kanske blir en smula generade när Finland lyfts upp i internationell media, men det här gjorde gott åt Finlandsbilden. Redan före jubileumsåret hade inlettts rankades Finland till ett av de mest spännande länderna att besöka år 2017. Finland tackar och bockar.

FOTO HENRIC ÖHMAN

Nu till en viktigare fråga: Vad händer nu? Det är upp till dig och mig. Nu har vi ett nytt sätt att fira självständigheten på, ett kanske roligare och mera avslappnat sätt. Låt oss göra firandet till en tradition. Hur tänker du fira självständigheten i framtiden?

JOHAN LINDHOLM

Anställd av Kulturfonden för att säkerställa informationen på svenska under jubileumsåret

Kultur ger mervärde i skolvardagen

TEXT ANNIKA RÖNNBLAD
FOTO SARA BONDEGÅRD

Kulturfonden erbjuder skolor bidrag för att anställa en konstnär eller kulturarbetare.

Härkmeri skola i Kristinestad har flitigt unyttjat Kultur i skolan-paketet. Rektor Marina Barsetti är nöjd.

– Kultur i skolan är super och ger en guldkant i vardagen.

Härkmeri skola har haft ett tiotal Kultur i skolan-projekt under de senaste åren – allt från dans till programmering och fotografering. Under våren 2018 använde skolan sitt bidrag för ett besök av Vasabon Jonny Björkström som genom sitt företag Robot Workshop Finland ordnar workshoppar om programmering genom att använda sig av legobitar.

Guldkant i vardagen

En solig torsdag i mars är det femmorna och

sexorna som får lära sig grunderna i programmering. Deras uppgift är att med hjälp av grafisk programmering få en robot att följa en bana. Roboten ska köra längs en linje, stanna vid ett hinder och sedan släppa två tejrullar som den burit.

– Programmering är en del av allmänbildningen i dag. Det handlar helt enkelt om att förstå hur världen och prylarna i den fungerar, säger Björkström.

Håkan Omars, ombudsman på Kulturfonden, betonar också det kreativa i programmering med lego.

– Programmering med hjälp av lego kan vara kultur, eftersom programmering och att bygga robotarna har en kreativ aspekt, säger Omars.

Björkström håller med och betonar att vem som helst kan lära sig koda.

– I mina workshoppar finns något för alla. Vissa vill lära sig att koda, andra är intresserade av att bygga roboten. Målsättningen med workshopparna är att eleverna på ett roligt, utmanande och kreativt sätt lär sig teknik, matematik, design och språk genom samarbete och problemlösning, säger han.

Litet bidrag med stor avkastning

Trots att ett bidrag om 500 euro kan verka litet då Svenska kulturfonden årligen delar ut omkring 36 miljoner euro, är det ett bidrag som ger stor avkastning.

– Bidragen ger kulturupplevelser för eleverna och arbetsmöjligheter åt kulturarbetarna, säger Håkan Omars.

På Härkmeri skola tycker man att Kultur i skolan ger mervärde i vardagen.

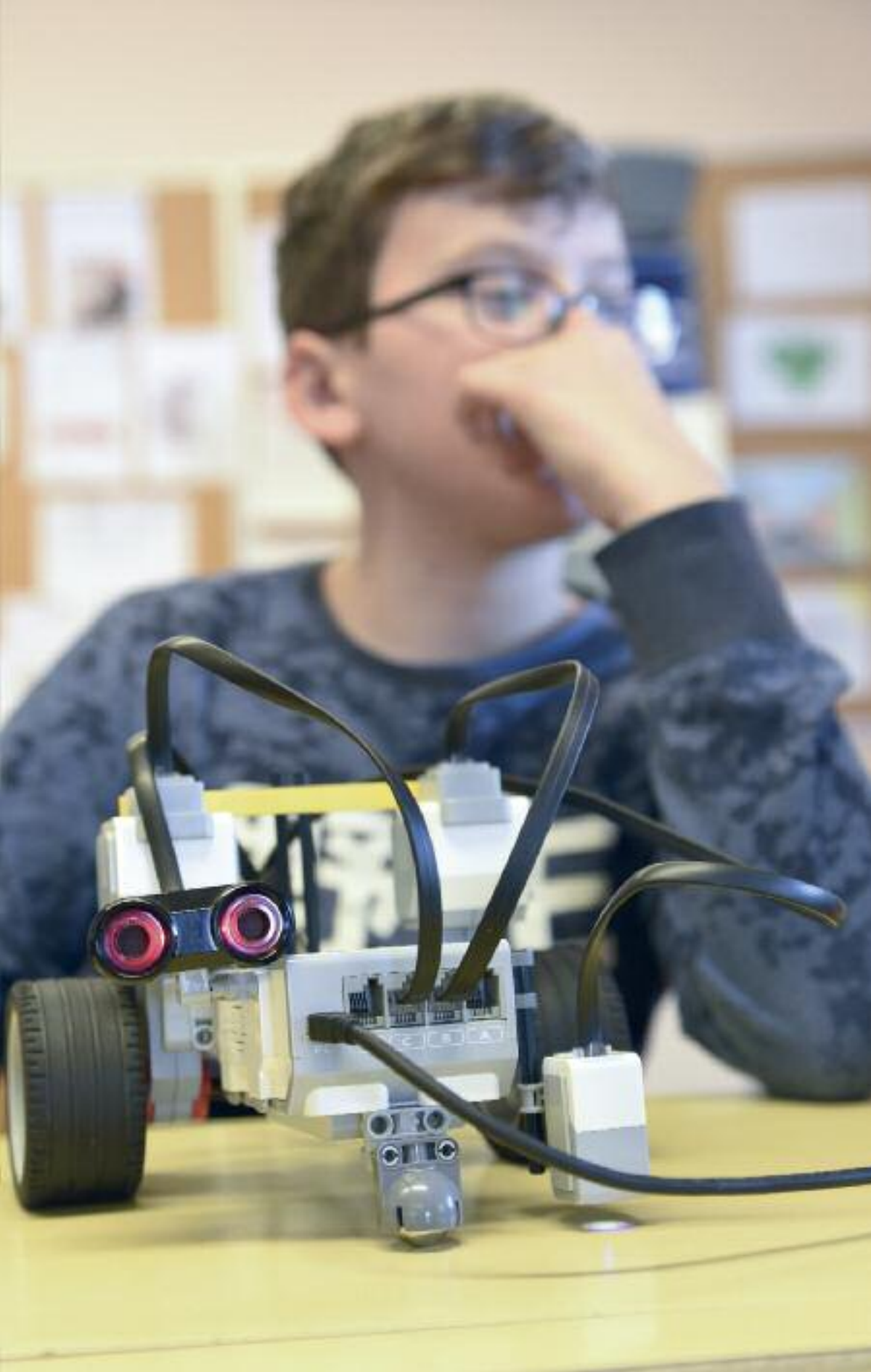
– Jag vet inte hur vi skulle kunna förverkliga liknande program annars. Det finns inte så mycket utrymme i kommunens budget, säger Barsetti.

Också eleverna är nöjda med Kultur i skolan. I Härkmeri är det bara glada miner och tummar i luften då Björkström ber eleverna utvärdera workshoppen. För Kulturfonden är bidragsformen ett bra sätt att vara i kontakt med skolorna i Svenskfinland.

– Det ger oss möjlighet att stödja dem på rätt sätt, säger Omars.

Skolorna anlitar många olika kulturarbetare inom ramen för Kultur i skolan, men under vissa läsår kan några kulturarbetare vara särskilt populära. Just nu är Jonny Björkström en av dem. Under ett år besöker Jonny över 50 skolor och leder nästan 100 workshoppar. Hans kalender är fullbokad fram till maj 2019.

– Det är en bra geografisk spridning på workshopparna, säger Björkström som reser runt i hela Svenskfinland med sina robotar.

Snabba besked

Barsetti i Härkmeri tycker att allt från ansökan till utbetalning av bidrag går smidigt.

– Det är ett väldigt lätt samarbete med Kulturfonden när skolan söker pengar, säger Barsetti.

Skolorna ska själva göra ansökan och kontakta och anställa kulturarbetaren. På fältet har man ibland önskat att ansökan skulle göras av den lokala Hem och skola-föreningen eller av kulturarbetaren. Men det är ändå skolan själv som ska prioritera kultur i sin verksamhet och bidraget ska användas under skoldagen. Därför är hela processen idag skolans ansvar.

– Vi beviljar skolan ett bidrag som den sedan använder för att anställa en kulturarbetare. Det är viktigt att komma ihåg att kulturarbetaren inte är anställd av Kulturfonden, säger Omars.

Inte heller en föräldraförening kan ansöka om Kultur i skolan-bidrag.

– Vi vill att skolan ansöker om bidraget eftersom det ska användas under skoldagen, säger Omars.

Många skolor har efterlyst en lista på kulturarbetare och konstnärer som de kan anställa.

– På Kulturfondens webbplats finns en lista över kulturarbetare, men vi ser gärna att konstnärerna och kulturarbetarna marknadsför sig till skolorna, säger Omars.

Ansökningarna behandlas inom ungefär en månad efter att de lämnats in och det känns ibland som en lång tid.

– En månad kan vara en lång tid mitt i terminen, säger Barsetti, men tillägger att hon förstår att det finns flera orsaker till behandlingstiden.

Också kriteriet på tio timmar kan vara svårt att uppfylla.

– Ibland kunde det vara roligt med kortare eller längre workshopar. Jag skulle gärna erbjuda skolorna kortare workshopar, men med den här bidragsformen går det inte, säger Jonny.

Ibland kan förvaltningen i större städer sätta käppar i hjulet för Kultur i skolan-verksamheten. För skolorna i Helsingfors är det

svårt att söka bidrag. Skolorna tillåts inte ha egna konton och då blir det svårt att kanalisera pengar till enskilda skolor.

– För det har vi inte ännu hittat någon bra lösning, säger Omars.

Kultur i skolan gynnar inte bara skolorna och eleverna, utan också kulturarbetarna.

– Det är fint att jag får jobba med det jag brinner för. Jag hoppas Kulturfondens beredare och förtroendevalda förstår hur viktigt jobb de gör. Det skulle vara roligt om de skulle se glädjen i barnens ögon då de går upp ett ljus för dem och de löst ett problem, säger Björkström.

För skolor som vill ansöka om bidrag har Omars ett gott råd.

– Läs igenom kriterierna för bidragen. Var tydlig med vilken målgrupp och vilken verksamhet ni ansöker för. Om ansökan fyller kriterierna beviljar vi ansökan – vår målsättning är att bevilja snarare än att avslå, säger Omars.

Kultur i skolan

- Kultur i skolan beviljas för tio timmar (6-10 timmar för gymnasiet) för att integrera kultur i skolans verksamhet genom att samarbeta med en konstnär eller kulturarbetare.
- 2017 beviljades 182 bidrag för Kultur i skolan, för år 2018 har 150 000 euro reserverats.
- Lotta Metsärinnes utredning om Kultur i skolan finns tillgänglig på webben och den kan också beställas i tryckt form från Kulturfondens kansli.
- Kulturfonden beviljar också bidrag för daghem, bibliotek och vårdinstanser genom Kultur på dagis, Kultur på bibban och Kultur i vården.

Projektet ILS letar läs- och skriv- svårigheter

TEXT TOM AHLFORS
FOTO NIKLAS GERKMAN

Det fyra år långa projektet ILS InLärning och Stöd i Finlandssvenska skolor går mot sin ände. Forskarna på Niilo Mäki Institutet gör nu sina sista kartläggningar bland skolelever för att kunna skapa nationella normdata för läsning, skrivning och benämning bland finlandssvenska 6–11-åringar.

Senare i år publicerar projektet ILS material för kartläggning av läs- och skrivförmåga, test i snabb seriell benämning och verbbenämningstest. Projektet finansieras av Svenska kulturfonden, Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne och Svenska folkskolans vänner.

Hur många ljud hör du?

När jag träffar projektforskare Pia Vataja har hon tillbringat dagen i Finno skola i Esbo där hon gjort grupptest och individuella test med eleverna i årskurs 3. De har fått utföra uppgifter som bland annat gäller läsning av ord och pseu-

doord (låtsasord), texter, läsflyt, rättstavning och fonologisk medvetenhet.

– I uppgifterna som mäter fonologisk medvetenhet ska eleverna lyssna på hur många ljud de hör i ett ord, säger Pia då hon berättar om kartläggningssituationen.

Till den longitudinella forskningen om finlandssvenska barns läs- och skrivutveckling hör också uppgifter om motivation och det som kallas upplevd självförmåga, och uppgifter som berör räkneflyt, addition och subtraktion. Dessa finns inte i det material som publiceras för bruk i skolorna.

– Eleverna kan testas i de aktuella årskurserna i läsflyt och rättstavning och därpå kan lärarna följa upp eleverna och se hur de utvecklas, säger Ann-Katrine Risberg, också projektforskare.

En helt ny verktygsback

Målsättningarna för projektet ILS är att utveckla och stärka forskningsbaserad kunskap om lärande och inlärningssvårigheter i finlandssvenska skolor och daghem. Projektet utarbetar effektiva verktyg och metoder för att både kartlägga och stödja läsning, språk och förmågor som är relaterade till uppmärksamhet hos eleverna. Till projektet hör också kartläggning av självreglering, uppmärksamhet och beteende.

– Insamlingen av data görs både i forskningssyfte för att skapa finlandssvenska normer och för det material som publiceras, säger Paula Salmi, som är forskningsledare för ILS.

Inom läsprojektet arbetar ytterligare Laura Plyhm och Jannika Backholm tillsammans med Salmi, Risberg och Vataja.

Publikationerna är ett konkret testmaterial för speciallärare, talterapeuter och psykologer, och klasslärare i samarbete med speciallärare, säger Salmi.

– Det finns inga speciella bestämmelser om vem som utför testningarna i skolan, men i praktiken blir det ofta så att det är specialläraren som gör det. Det hör till skolkulturen att det är specialläraren som testar eleverna, säger Risberg.

Vid tolkningen av resultaten behövs ofta den samlade kompetensen hos specialläraren, talterapeuten och psykologen.

Kul med test

I testet *Snabb seriell benämning* (SSB) ska eleverna så fort som möjligt benämna exempelvis föremål, färger, siffror eller bokstäver.

Jag får själv försöka mig på ett test med Pia Vataja som testledare, och kan intyga att det gäller att fokusera så att inte färger och deras namn blandas ihop.

– Eleverna tycker det är kul, skrattar Ann-Katrine Risberg.

– En snabb benämningsförmåga hänger samman med läsningen och speciellt med läshastigheten visar forskningen. Det är därför vi utarbetat detta för svenska barn i Finland. Det är viktigt att redan i dagis eller i förskolan kunna testa benämningsförmågan för att i skolan kunna följa med de barn som visar sig vara osäkra och långsamma benämnare av kända föremål.

Det finns också ett annat benämningstest, verbbenämningstestet, där verksamheter ska benämnas.

Självreglering och uppmärksamhet

När det gäller kartläggningen av självreglering, uppmärksamhet och beteende i skolan är det projektforskarna Henrik Husberg som tillsammans med Mika Paananen och Susanna Slama håller i trådarna.

– Självreglering är det sätt på vilket eleven anpassar sig till sin omgivning genom att justera känslor, handlingar och tankar, säger Husberg.

– Vi sysslar också med frågeformulär för att kartlägga barnens självregleringsförmåga i klassrummet. Ganska mycket är kopplat till uppmärksamhet och impulsivitet, men också komplexa saker som att kunna planera sina handlingar och utvärdera det man gjort.

Kartläggningen görs från fyraårsåldern ända upp i högstadietåldern. Målsättningen är att skapa normer för självregleringen och uppmärksamheten bland finlandssvenska elever, vilket inte tidigare gjorts.

De strukturerade frågeformulären ger en nyanserad bild av problematiken, som kan handla om att eleven har svårt att komma igång med en uppgift, svårt att sitta stilla och koncentrera sig på sin uppgift.

Skillnaden jämfört med skriv- och läsuppgifterna är att i detta fall är det läraren som fyller i frågeformulären, som sedan tolkas av en psykolog som sammanställer resultatet för vidare diskussion.

– Så här får man ett gemensamt språk för att sätta namn på vad svårigheterna i skolan egentligen handlar om, säger Husberg.

Frågeformulären publiceras av Hogrefe, en ledande europeisk distributör av psykologiska test. Tre handböcker om självreglering och uppmärksamhet publiceras på svenska av Niilo Mäki Institutet.

Läs- och skrivsvårigheter kan vara symtom

Den gemensamma nämnaren för dessa två områden inom projektet ILS kan sägas vara inlärningssvårigheter.

– Inlärningssvårigheter är ett vitt begrepp som kan inrymma svårigheter med läsning, skrivning, matematik eller koncentration och självreglering, eller alla dessa. I en del fall kan bakgrunden till inlärningssvårigheterna vara språkliga, exempelvis benämningssvårigheter eller fonologiska svårigheter, säger Paula Salmi.

Henrik Husberg för fram vikten av en utvärdering och kartläggning på så bred front som möjligt.

– Läs- och skrivsvårigheter kan vara symptom på svårigheter med självreglering eller uppmärksamhet. Då handlar det om att eleven på grund av sina svårigheter med att jobba med uppgifter inte får tillräckligt med övning i läsning och skrivning.

Men det kan också vara tvärtom, beskriver Husberg. En elevs utagerande beteende kan bero på att eleven i fråga har svårigheter i något ämne.

Fortbildning på köpet

Förutom forskningen och materialet som publiceras kommer Niilo Mäki Institutet också att erbjuda kostnadsfri fortbildning för de finlandssvenska lärarna i hur man använder materialet och tolkar sina resultat.

– Vi hoppas att kommunerna väljer att ta materialet till sina skolor, eftersom det rör sig om finlandssvenska normer, säger Ann-Katrine Risberg.

Ett långt och digert projekt med flera anställda forskare och många involverade experter lider alltså mot sitt slut, men forskningen går vidare.

– I detta projekt har vi på ett unikt banbrytande sätt kombinerat finländsk forskning både på finskt och på svenskt håll. Anslutna till projektet är Åbo Akademi, Helsingfors universitet, Åbo universitet och Jyväskylä universitet, säger Paula Salmi.

– Nu har vi ett forskningssamarbete mellan språkgrupperna!

Årsberättelse 2017

Tillsammans hela år 2017

FOTO FABIAN BJÖRK

År 2017 firade republiken Finland 100 år som självständig stat under devisen *Tillsammans*. Det här präglade på många sätt arbetet och satsningarna inom Svenska kulturfonden.

I den nationella planeringen vid statsrådets kansli representerades fonden av Ann-Luise Bertell i jubileumsdelegationen och undertecknad i styrelsen. Genom att finansiera en informatörstjänst vid jubileumssekretariatet kunde vi också säkerställa en alert och omfattande kommunikation på svenska under hela året. Redan i ett tidigt skede sammankallade vi ett stort antal aktörer som arbetar för det svenska i vårt land till ett nätverk för kommunikation och samarbetsinitiativ kring jubileumsprogrammet.

Både lokala och regionala projekt i hela Svenskfinland fick bidrag av Kulturfonden för program under jubileumsåret. Många hade en historisk anknytning men många blickade också framåt mot de följande 100 åren.

Kulturfonden bidrog ytterligare genom ett antal stora satsningar som nådde en bred publik via olika medier. I mars 2017 bjöd vi drygt 1 000 åskådare i Musikhuset i Helsingfors på jubileumsprogrammet *Spegling – hundra år av finlandssvensk musik*. Nästan 300 artister i alla åldrar från olika delar av Svenskfinland framförde programmet som utgick från musik i olika genrer från de senaste hundra åren. *Spegling* publicerades på Yle Arenan och sändes dessutom i Yle Fem i april. I samband med Stafettkarnevalen kunde Finlands Svenska Idrott med hjälp av vårt bidrag genomföra en jubileumsstafett genom hela Svenskfinland. Stafetten gick från skola till skola på väg till Alberga idrottsplan i Esbo. Under vägen arrangerades olika evenemang i idrottens och glädjens tecken.

Över 2 000 barn och unga deltog i stafetten som man kunde följa i realtid på webben, kilometer för kilometer.

I september kunde vi bjuda in våra samarbetspartner, nuvarande och tidigare förtroendevalda och personal till Nationaloperan och den nyskrivna operan *Höstsonaten* med musik av Sebastian Fagerlund. Vi lottade också ut biljetter till föreställningen som Sveriges kronprinsessa Victoria hedrade med sin närvaro. Fonden har bidragit till produktionen av *Höstsonaten* som under speltiden sändes på nätet och följdes av 10 000 åskådare.

Det största och mest synliga av alla jubileumsprojekt är *Konsttestarna*, som vi genomför i samarbete med Suomen kulttuurirahasto och Förbundet för barnkulturcenter i Finland. Under tre år erbjuds sammanlagt 120 000 åttondeklassare två kulturupplevelser vid teatrar, konserter, museer och Nationaloperan. Ungdomarna recenserar sina upplevelser via en lätt-

tillgänglig mobilapplikation. Målet med projektet är att fostra en ny generation konstkonsumenter och i bästa fall ge en del av ungdomarna impulser för framtida yrkesval.

Under år 2017 avslutades universitetens och högskolornas fleråriga medelinsamlingskampanj där *staten* bidrar med totalt 150 miljoner euro i motfinansiering. Efter bidragen till Uleåborgs universitet och Konstuniversitetet år 2017 steg vår insats i medelsinsamlingen till totalt 9,25 miljoner euro. Statens konstmuseum (Ateneum, Kiasma, Sinebrychoffs museum, statens bildarkiv) fick ett liknande insamlingstillstånd med statlig motfinansiering. Också här kunde vi stödja ett ökat publikarbete på svenska inom de statliga konstmuseerna.

Ett initiativ som fick god synlighet under året var Elfvik-ateljéerna på Busholmen i Helsingfors. Inom ramen för Lise och Thelma Standertskjöldes specialfond har Kulturfonden investerat i 14 ateljébostäder i det svenska Victoriakvarteret. Ateljébostäderna blev inflyttningsklara under våren och bebos nu av svenskspråkiga professionella konstnärer som representerar olika konstarter.

Med dessa rader gör jag min sista summering av fondens verksamhetsår. Fonden står mitt i ett generationsskifte. Under 2017 har vi tagit farväl av economichef Barbro Löfqvist och utbildningsombudsman Veronica Granö-Suomalainen och hälsat deras efterträdare Britt-Marie Forsell-Stenström och Berndt-Johan Lindström välkomna. Som direktör leder jag det operativa arbetet på Kulturfondens kansli fram till första juni då fondens nye verkställande direktör Sören Lillkung träder till.

Leif Jakobsson

Förvaltning och organisation

Stiftelsen för utbildning och kultur på svenska i Finland sr har som ändamål att främja och stödja utbildning, kultur, konst, vetenskap och forskning samt samhällsservice på svenska i Finland. I vår dagliga verksamhet använder vi namnet Svenska kulturfonden.

Kulturfonden fungerar som utdelningsorganisation för avkastningen i de cirka 490 fonder som Svenska Litteratursällskapet i Finland rf (SLS) äger och förvaltar. Portföljen innehåller främst börsaktier men också en del fastigheter. SLS:s finansråd fattar beslut om den årliga avkastning som ställs till Kulturfondens disposition för utdelning och för täckande av administrationskostnader.

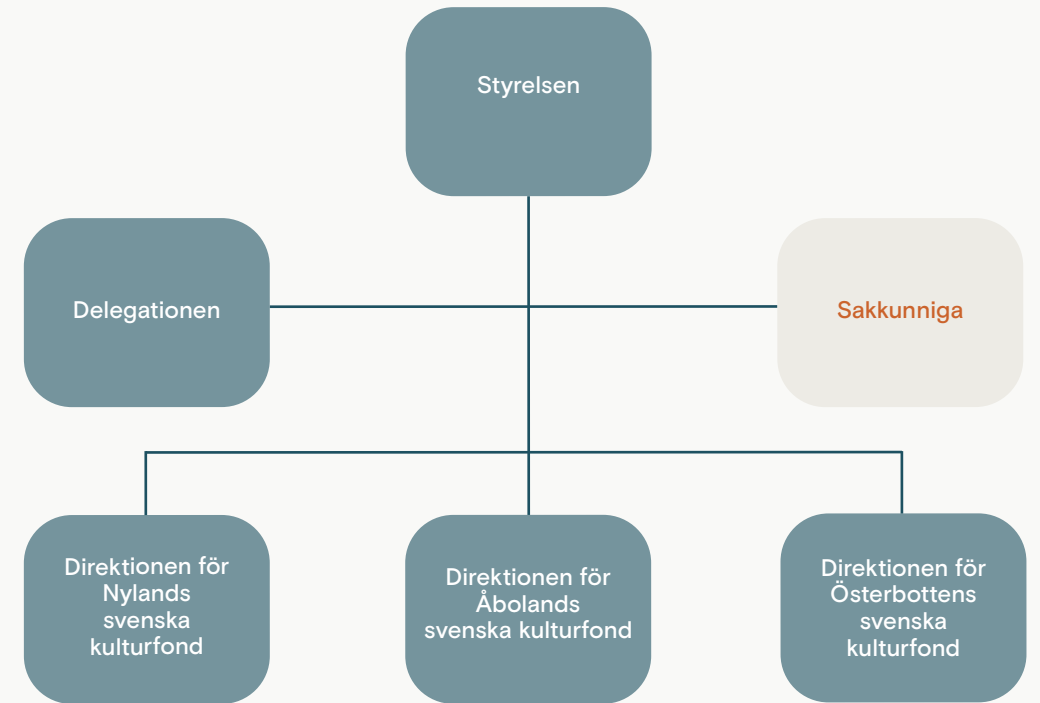
Vi stöder sammanslutningar, institutioner och enskilda personer inom kulturområdet, konstnärlig, litterär och vetenskaplig verksamhet, svensk undervisning och bildning och andra allmänna ändamål som befrämjar ett svenskt kulturintresse i Finland.

Förtroendeorgan

Våra förtroendevalda förutsätts vara väl förtrodda med samhälls-, utbildnings- och kulturlivet, organisationsväsendet och regionerna i olika delar av Svenskfinland. Målsättningen är att olika områden inom det svenska utbildnings- och kulturlivet och olika delar av Finland blir företrädna och att köns- och åldersfördelningen är jämn.

Styrelse

Styrelsen, som tillsätts av Svenska folkpartiets partistyreelse, består av en ordförande, åtta medlemmar och tre ersättare. Ordföranden väljs för

tre år och kan återväljas en gång. Medlemmarna väljs för två år och kan återväljas två gånger.

Styrelsen fattar beslut om utdelningen, godkänner verksamhetsplanen och budgeten och övervakar kansliets verksamhet.

Delegation

Delegationen fungerar som ett sakkunnigorgan för styrelsen och fattar också beslut om fondens utdelning av pris. Delegationens ordförande och fjorton medlemmar tillsätts av Svenska folkpartiets partistyreelse. Ordföranden väljs på tre år och kan återväljas en gång. Medlemmarna väljs på två år och kan återväljas två gånger.

Regionala fonder

En del av utdelningen ur Svenska kulturfonden har delegerats till tre regionala fonder, Nylands svenska kulturfond, Österbottens svenska kulturfond och Åbolands svenska kulturfond. De regionala fonderna leds av direktorer som tillsätts av Svenska folkpartiets partistyreelse på förslag av stiftelsens styrelse. Direktionernas ordförande väljs för en period på tre år och kan återväljas en gång. Medlemmarna väljs för en period på två år och kan återväljas två gånger. Direktionernas medlemmar förutsätts vara väl förtrogna med det finlandssvenska samhälls- och kulturlivet inom sin region.

De regionala direktionerna gör förslag till utdelning som styrelsen godkänner. Ombudsmännen med regionansvar föredrar ärenden för respektive direktion.

Utomstående sakkunniga

Utomstående sakkunniga inom olika områden har en viktig uppgift vid bedömningen av ansökningar. Namnen på de cirka 40 utomstående sakkunniga offentliggörs inte. Stiftelsens styrelse utser årligen de sakkunniga.

Kansli

Vårt kansli finns på Simonsgatan 8 i Helsingfors. Dessutom har vi regionkanslier i Ekenäs, Pargas och Vasa.

Stiftelsen för utbildning och kultur på svenska i Finland sr (SKUI)

Investeringar i fastigheter för kultur- och utbildningsändamål finansieras av SKUI. Av beloppet som SLS årligen tilldelar Kulturfonden reserveras fem procent för det här ändamålet.

Fondsamarbete

Inom vissa specialområden samarbetar vi med Stiftelsen för Åbo Akademi, Föreningen Konstsamfundet, Lisi Wahls stiftelse, Stiftelsen Brita Maria Renlunds Minne och Svenska folkskolans vänner. Kulturfonden är medlem i intresse- och samarbetsorganisationen European Foundation Centre (EFC).

Nya fonder och donationer

Under året inrättades tre nya fonder:

- *Sulo och Yvonne Salonens minnesfond* – stipendier till svenskspråkiga tonsättare, utövande musikkonstnärer eller sångare
- *Ann-Mari Tängs fond* – främja Kulturfondens allmänna syfte
- *Stella och Ernst Collianders fond* – främja den finlandssvenska kulturen

Revisorer

Som revisorer fungerade revisionssamfund Ernst & Young Ab med CGR Bengt Nyholm som ansvarig revisor.

Disponibla medel

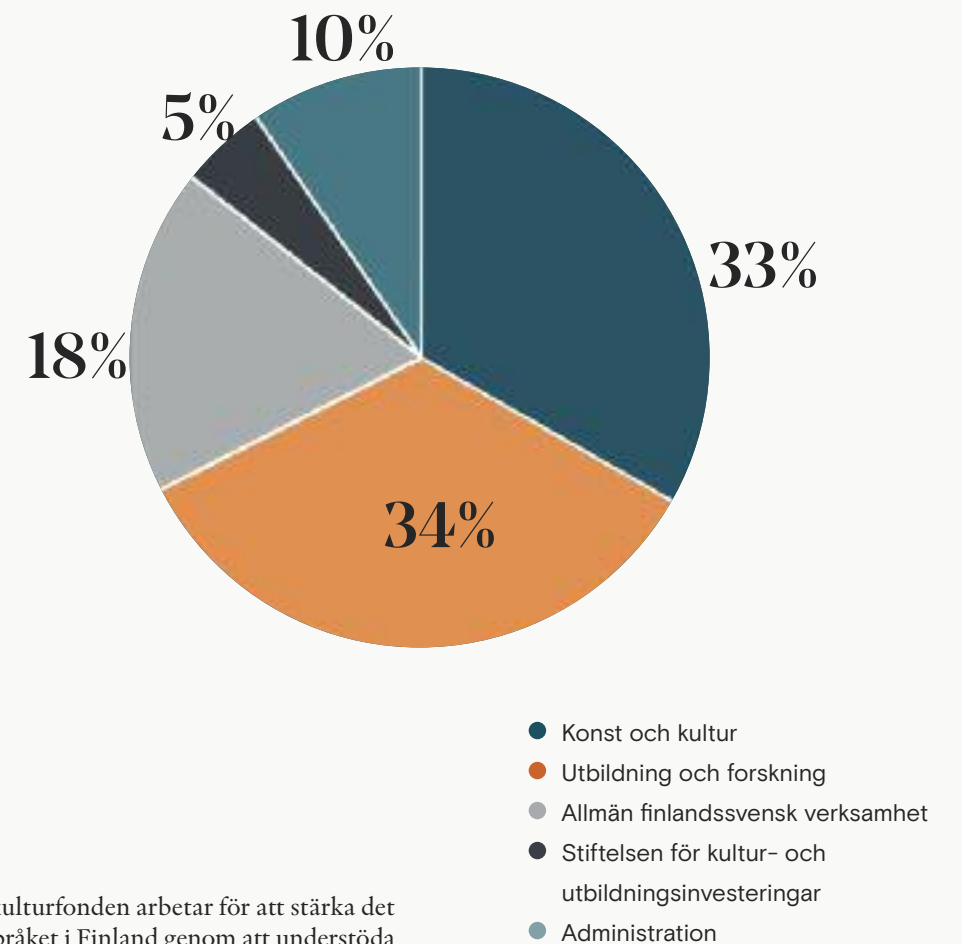

Under året förfogade vi över sammanlagt 37,9 miljoner euro. Svenska litteratursällskapets finansråd ställde totalt 36 miljoner euro till disposition för utdelning år 2017. Gemensamma satsningar med andra fonder och föreningar gav ett tillskott på 0,7 miljoner euro och medel som inte lyfts eller utdelats under senaste år uppgick

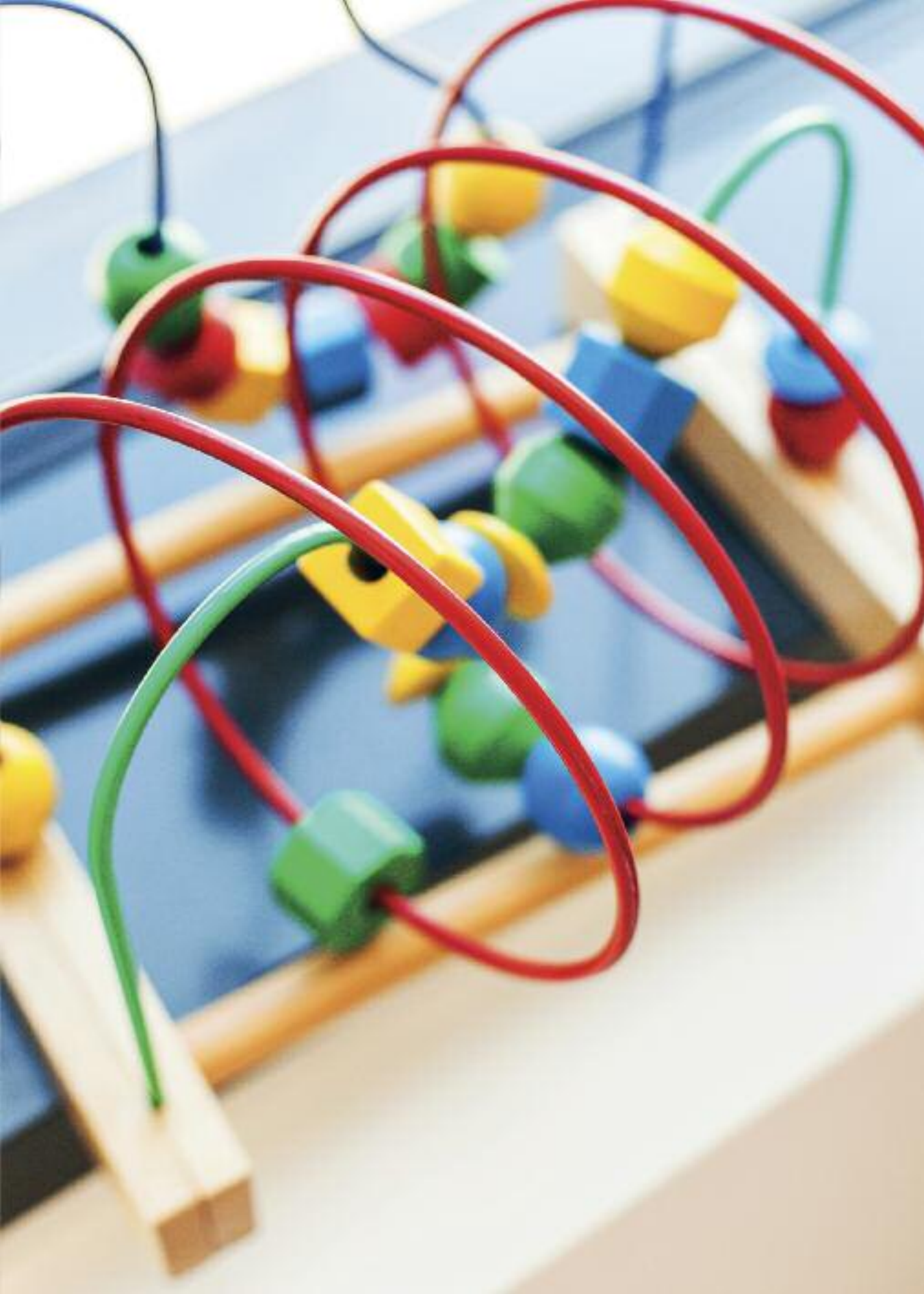
till 2,2 miljoner euro. En miljon euro överfördes till utdelningen år 2018.

För fondens administration användes 2,9 miljoner euro (7,7 procent) och för egna kultur- och utbildningsprojekt 0,7 miljoner euro (1,9 procent).

Utdelningen

Svenska kulturfonden arbetar för att stärka det svenska språket i Finland genom att understöda utbildning, konst och kultur. I tabellen på nästa sida framgår vilka sektorer vi understött under år 2017. I gruppen Allmän finlandssvensk verksamhet ingår bland annat förbunds-, förenings- och annan organisationsverksamhet.

Beviljade bidrag 2017 enligt verksamhetsområde

Verksamhetsområde	Centrala fonden		Regionala fonder		Utdelning totalt	
	euro	%	euro	%	euro	%
Konst och kultur						
Visuell konst	3 593 069	10,5	372 300	10,6	3 965 369	10,5
Litterär verksamhet	1 067 178	3,1	235 600	6,7	1 302 778	3,4
Teater	1 545 929	4,5	376 800	10,7	1 922 729	5,1
Dans	83 100	0,2	86 700	2,5	169 800	0,4
Musik	1 263 426	3,7	1 082 600	30,8	2 346 026	6,2
Kulturverksamhet	2 456 834	7,2	441 350	12,6	2 898 184	7,7
Konst och kultur totalt	10 009 536	29,1	2 595 350	73,8	12 604 886	33,3
Utbildning						
Barnomsorg, grundskola, andra stadiet	2 376 619	6,9	427 668	12,2	2 804 287	7,4
Högre utbildning, vuxenutbildning	6 270 490	18,3	252 072	7,2	6 522 562	17,2
Läromedelsproduktion	379 750	1,1	1 000	0,0	380 750	1,0
Studiestipendier	611 250	1,8	700	0,0	611 950	1,6
Utlandspraktik	222 150	0,6	0	0,0	222 150	0,6
Utbildning totalt	9 860 259	28,7	681 440	19,4	10 541 699	27,8
Vetenskap						
Samhällsvetenskap	117 000	0,3	0	0,0	117 000	0,3
Humanistisk vetenskap	537 750	1,6	0	0,0	537 750	1,4
Pedagogik	595 905	1,7	0	0,0	595 905	1,6
Naturvetenskap	1 190 141	3,5	3 528	0,1	1 193 669	3,2
Övrig vetenskap	0	0,0	7 880	0,2	7 880	0,0
Vetenskap totalt	2 440 796	7,1	11 408	0,3	2 452 204	6,5
Allmän finlandssvensk verksamhet						
Organisationer	4 399 853	12,8	158 600	4,5	4 558 453	12,0
Social verksamhet	1 600	0,0	22 000	0,6	23 600	0,1
Övrigt	845 984	2,5	46 400	1,3	892 384	2,4
Intressebevakningsfonden	1 362 336	4,0	0	0,0	1 362 336	3,6
Övrigt totalt	6 609 773	19,2	227 000	6,5	6 836 773	18,1
Stiftelsen för kultur och utbildningsinvesteringar	1 800 000	5,2	0	0,0	1 800 000	4,8
Administration						
Administration	2 915 332	8,5	0	0,0	2 915 332	7,7
Kansliets kultur och utbildningsverksamhet	720 668	2,1	0	0,0	720 668	1,9
Administration totalt	3 636 000	10,6	0	0,0	3 636 000	9,6
Utdelning totalt	34 356 364	100,0	3 515 198	100,0	37 871 562	100,0

Allmänt om utdelningen

Under 2017 tog vi emot ansökningar för totalt 81,6 miljoner euro. I summan ingår också de regionala fonderna och Svenska studiefonden. Antalet ansökningar under året var nästan 7 000, hälften av dem i november. Cirka 4 000 fick positivt besked.

Alla beviljade bidrag publiceras på webbadressen beviljade.kulturfonden.fi. I vårt ansökningssystem gjordes år 2017 cirka 44 000 inloggningar och 4 700 nya sökande registrerade sig.

Bidrag med fri ansökningstid

Många av våra bidragsformer kan sökas fritt under året, till exempel resestipendier för fortbildande resor och bidrag för kultur i skolor och dagis.

Styrelsens strategiska medel

Styrelsen delade ut totalt 9,2 miljoner euro som bidrag för projekt som bordlagts i den ordinarie

behandlingen för ytterligare bearbetning eller andra stora strategiska projekt. Under året beviljade styrelsen också understöd för egenfinansieringsandelar inom olika EU- och andra programprojekt. Den största enskilda satsningen på 5 miljoner euro var ännu år 2017 det treåriga stödet till högskolornas och universitetens medelsanskaffning där vi har bidragit med totalt 9,2 miljoner euro under åren 2015-2017. 0,4 miljoner euro gick till projektet Konsttestarna, ett samarbete med Suomen Kulttuurirahasto som körde igång under året. Styrelsen beviljade under året 0,9 miljoner i bidrag för filmproduktion och 0,4 miljoner för projekt i samband med Finlands 100-års jubileum. Resten fördelades för projekt inom konst och kultur (28 procent), utbildning och forskning (67 procent) och allmän finlandssvensk verksamhet (5 procent).

Regional utdelning

De regionala fonderna disponerade över sammanlagt 3,5 miljoner euro som delades ut till lokala och regionala aktörer inom fondens verksamhetsområde.

- Nylands svenska kulturfond (NSK) beviljade 482 ansökningar av 968 (50 %),
- Åbolands svenska kulturfond (ÅSK) beviljade 201 av 388 (52 %) och
- Österbottens svenska kulturfond (ÖSK) beviljade 415 av 760 ansökningar (55 %).

I Österbotten verkar direktionen för ÖSK parallellt med styrelsen för Svenska Österbottens kulturfond (SÖK). SÖK:s styrelse fattar beslut om utdelning av understöd ur de 29 enskilda fonder som ingår i Svenska Österbottens kulturfond. År 2017 var utdelningen knappt 250 000 euro.

Fastighetssatsningar

Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar sr (SKUI)

Svenska kulturfondens fastighetssatsningar sköts via en egen stiftelse för vilken årligen reserveras fem procent av de årliga tilldelade medlen. Kulturfondens styrelseordförande Stefan Wallin var styrelseordförande för stiftelsen. Styrelsen utses av SFP:s partistyreelse. Aktuella projekt under verksamhetsåret var bland annat renovering av Svenska skolan i Lahtis, Hemslöjdsgården i Kristinestad och kvarteret Victoria i Helsingfors.

Hyreslägenheter (Lise och Thelma Standertskjöld's specialfond)

Specialfondens medel används till pensionärsbostäder för "svenskspråkiga skådespelare och konstnärer i Finland, vilka är i behov av rekreation, vård eller pensionärsbostäder". Kulturfonden utser stipendiater till 32 lägenheter i Folkhälsans seniorhus i Helsingfors och Esbo. Lägenheterna hyrs enligt bestämmelserna ut till skådespelare och konstnärer. Fonden utser också stipendiater till tre

hyreslägenheter i Segerstråles gård i Borgå.

Standertskjöld'ska fonden finansierade fjorton konstnärsbostäder, ett konstgalleri och sex artistlägenheter i kvarteret Victoria. Konstnärsbostäderna (Elfvik-ateljéerna) blev under året inflyttningsklara och alla lägenheter är utyrda som stipendiatbostäder.

Förnyat ansökningssystem

Projektet med att förnya vårt ansökningssystem, som skapats och utvecklats av vårt eget IT-team, inleddes hösten 2016. Den tredje generationen av systemet togs bruk i oktober 2017. En av nyheterna är att vi nu systematiskt kan samla in respons från våra sökande. Responsen ligger som grund då vi utvecklar och förbättrar systemet. Responsen var god i november 2017. Hela 2 600 personer (70 procent av de sökande) gav respons och 98 procent tyckte att ansökningssystemet var lätt att använda.

Konst och kultur

Inom alla konstformer beviljade vi arbets- och lärlingsstipendier, resebidrag, verksamhetsstöd och projektbidrag. Kulturaktörer och organisationer fick projekt- och verksamhetsbidrag.

Finland 100 och Konsttestarna

Många bidragsmottagare uppmärksammade jubileumsåret Finland 100. Det största jubileumsbidraget på 1,2 miljoner euro gick till Konsttestarna som är ett samprojekt med Suomen Kulttuurirahasto. Projektet pågår under tre år och ger alla åttondeklassare två kulturupplevelser.

Elfvik-ateljéerna

Elfvikateljéerna på Busholmen i Helsingfors blev inflyttningsklara våren 2017. Fjorton konstnärer fick bostad och arbetsutrymmen. Elfvikateljéerna har finansierats med medel ur Lise och Thelma Standertskjöld's fond.

Sol i minnet

Det treåriga pilotprojektet Sol i minnet påbörjades. Målsättningen är att integrera kultur i äldreården. Projektets huvudman är Teater Geist och det finansieras av Föreningen Konstsamfundet, Svenska folkskolans Vänner och Svenska kulturfonden.

Arbetsstipendier

Via arbetsstipendier kanaliseras vi 1,8 miljoner euro till kulturfältet. År 2017 beviljade vi 58 personer ettårigt stipendium och nio personer tvåårigt stipendium. Stipendiesumman är 24 000 euro per år.

Lärlingsstipendier

Personer som nyligen utexaminerats inom något konstämne kan ansöka om lärlingsstipendium för att arbeta tillsammans med en etablerad aktör inom samma konstområde. Vi beviljade nio personer lärlingsstipendium till ett belopp om sammanlagt 113 750 euro.

Litteratur

I utdelningen prioriterade vi läsfrämjande projekt. Bokmässan i Helsingfors och i Göteborg stöddes liksom också andra litteraturevenemang så som Mariehamns litteraturdagar och Bokkalaset i Ekenäs. Vi publicerade den finlandssvenska Bokkatalogen med en upplaga på 133 000 exemplar.

Musik

De största bidragen gick till Finlands Svenska Sång- och Musikförbund, De Ungas Musikförbund i Svenskfinland och Stiftelsen för Martin Wegelius musikinstitut. Evenemanget Musik & Talang arrangerades i Vasa och samlade aktörer inom rytmusiken. I slutet av året påbörjades en treårig satsning för att utveckla blåsmusiken. Projektets huvudman är Finlands Svenska Sång- och Musikförbund. Vi stödde insamlingen för att få en högklassig konsertorgel till Musikhuset i Helsingfors med 100 000 euro.

Scenkonst

Under året gjorde Ann-Luise Bertell och Jussi Helminen rapporten *Teater 3.0 – Scenkonstens för-*

utsättningar 2017. På hösten inledde Elisabeth Lindfors en undersökning av publiken och den svenska teatern i Finland. Arbetet presenteras på ett teaterseminarium i april 2018. De flesta projekt inom det strategiska programmet för teaterkonst avslutades under året.

Visuell konst

Ett betydande bidrag inom den visuella konsten gick till Åbolands hantverk för projektet Konst-rundan, där konstnärer i hela Svenskfinland öppnar sina verkstäder och ateljéer för allmänheten. Vi stödde Nationalgalleriets insamling med syfte att få statens motfinansiering med 100 000 euro.

Residensvistelser för konstnärer och kulturarbetare

Bildkonstnären Mia Damberg fick ett residensstipendium för sex månader vid konstnärskolonin Hôtel Cheillon i Grez-sur-Loing i Frankrike. Fyra stipendier på tre månader beviljades för vistelse i Finlandshuset i St Petersburg. Villa Karos vänner rf fick bidrag så att tre konstnärer med anknytning till det svenska i Finland kunde vistas i det finländska kulturcentret Villa Karo i Benin i Västafrika. Vi stödde tretton residens på olika orter i Svenskfinland med verksamhetsbidrag. Genom resestipendier fick många konstnärer möjlighet till residensvistelser utomlands.

Film

År 2017 beviljade vi 1,1 miljoner euro för spelfilmer, dokumentärer, animationer och tv-produktioner.

Utlandspraktik

Under verksamhetsåret bekostade vi utlandspraktik för tretton praktikanter vid Finlands kulturinstitut i Berlin, Bryssel, Budapest, Köpenhamn, London, Madrid, Oslo, Stockholm, Tallinn och Tokyo samt vid Scandinavia House i New York, Kommunförbundets kontor i Bryssel och Skandinaviska föreningens konstnärshus i Rom.

Bidrag med fri ansökningstid

Inom Kultur i vården beviljade vi 62 bidrag och inom Kultur på bibban 27 bidrag. För för- eningshusrenovering beviljade vi 21 bidrag. Vi beviljade totalt 167 resestipendier för kompetenshöjande resor för konstnärer och kultur- arbetare.

Kulturarv

Under året beviljade vi 2,6 miljoner euro till museer, festivaler och annan kultur- och hem- bygdsverksamhet. Vi stöder årligen informa- tionscentralerna Luckan och många kultur- och allaktivitetshus. Kulturkarnevalen för skolung- domar har fått bidrag sedan starten år 2002. Under år 2017 avslutades det fleråriga special- projektet Digihem med Finlands Svenska Hem- bygdsförbund som huvudman.

Pro Artibus

Stiftelsen Pro Artibus har som uppgift att på olika sätt befrämja den visuella konsten i alla delar av Svenskfinland. Stiftelsen förvaltar och förkovrar Kulturfondens omfattande konstsa- mling med cirka 1 000 verk, som finns utplace- rade i skolor och andra allmänna utrymmen i Svenskfinland. Pro Artibus fick ett verksam- hetsbidrag på 740 000 euro. Det tioåriga hyres- avtalet med Vasa stad om ateljéutrymmena i Kasern 14 avslutades.

Utbildning

År 2017 utgjorde stödet till utbildning och forskning 34 procent av utdelningen, cirka 13 miljoner euro. Vi beviljade understöd i form av stipendier och projektbidrag. Dessutom beviljade styrelsen bidrag för strategiska satsningar.

Bidrag med fri ansökningstid

Under året beviljade vi bidrag med fri ansökningstid för

- läromedel, 132 stipendier till ett belopp om knappt 300 000 euro,
- kompetenshöjande resor och fortbildning, 196 stipendier till ett belopp om cirka 90 000 euro,
- pedagogiska studier för ämnes- och yrkeslärare, 54 stipendier till ett belopp om cirka 95 000 euro och
- kulturaktiviteter i skolor, daghem och eftermiddagsklubbar.

Under året avslutades bidragen för fältpraktik, Kultur på eftis och Kulturbonus.

Gymnasieutbildningens strategiska program

Det strategiska programmet för gymnasieutbildningen avslutades i maj. Vid seminariet *Kan tio projekt göra skillnad?* presenterade projekten sina resultat. Doktorand Isak Vento från Helsingfors universitet redogjorde för kartläggningen av svenskspråkiga studenters studieväg 2005–2014, *Studentexamen – vad händer sen?* som Kulturfonden hade beställt.

Digitala lärresurser

Utredningen *På väg mot en digital lärmiljö* fokuserade på digitala lärresurser i svenska skolor i Finland. Professor Staffan Selanders lägesrapport presenterades i mars på en tvådagars läromedelskonferens om läromedel på svenska i Finland.

Feedback and Feedforward

Doktor Satya Brinks utvecklingsprojekt *Feedback och Feedforward* om elevers framsteg från årskurs fem till examen inom yrkesutbildningen startade och fortgick under året. Brink analyserade inlärningsresultaten i modersmål och matematik i alla svenskspråkiga yrkesutbildningsenheter.

Kultur i skolan

Kriterierna för Kultur i skolan omformulerades i augusti efter att PM Lotta Metsärinne utredde bidragens effekter.

Analys av Pisa 2015

Vi beställde en analys av de svenskspråkiga elevernas resultat i PISA 2015 av universitetsforskare Kari Nissinen från Jyväskylä universitet och doktor Satya Brink. Analysen fokuserar på skillnader mellan könen och mellan svensk- och finskspråkiga niondeklassares prestationer.

Kreativa lärmiljöer

Tillsammans med Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne arrangerade vi en studieresa till kreativa lärmiljöer inom småbarnspedagogiken i Köpenhamn i maj. Målgruppen var barnträdgårdslärare, chefer inom småbarnspedagogiken och barnkulturarbetare. Drygt 30 personer från hela Svenskfinland deltog i resan.

Skandinaviska skolan i Bryssel (SSB) och United World College (UWC)

Under året finansierade vi tre ettåriga elevplatser enligt finländsk gymnasieläroplan vid SSB och två studerandes gymnasiestudier vid UWC-skolan i Norge. Samarbetet med SSB som pågått sedan 2006 avslutas under läsåret 2017–2018.

Bidrag för läromedelsproduktion

Genom författarstipendier stöder vi produktionen av läroplansbaserade läromedel för grundskolan, gymnasiet, den grundläggande yrkesutbildningen och yrkeshögskolorna. Under år 2017 beviljades 132 stipendier till ett belopp om knappt 300 000 euro. Bidragen beviljas i samarbete med Svenska folkskolans vänner, Föreningen Konstsamfundet, Lisi Wahls stiftelse för studieunderstöd och Utbildningsstyrelsen.

Journaliststipendier

Samarbetet med Föreningen Konstsamfundet kring stipendier för journalister och journalist-studerande fortsatte under verksamhetsåret. Totalt beviljades 120 000 euro för praktik, språkbad och kritikerverksamhet.

Forskning

Vi beviljade bidrag i form av doktorandstipendier och projektbidrag. Elva doktorander fick stipendier till maximibeloppet på 24 000 euro. Kulturfonden medverkade i stiftelsernas postdoc-pool och i PoDoCo (Post Docs in Companies) som beviljar postdoc-stipendier.

Svenska studiefonden

Svenska studiefonden upprätthålls av Föreningen Konstsamfundet, Lisi Wahls stiftelse för studieunderstöd, Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne, Svenska folkskolans vänner och Svenska kulturfonden. Studiefonden beviljar studiestipendier till högskole- och universitets-studerande med svenska som modersmål eller studiespråk. Studiefonden beviljar också bidrag till svenskspråkiga gymnasier, folkhögskolor och yrkesläroanstalter för utdelning av elevstipendier. Studiefonden beviljade år 2017 sammanlagt 864 bidrag till ett belopp om knappt 800 000 euro. Kulturfonden sköter Svenska studiefondens administration.

Föreningar och förbund

Många finlandssvenska organisationer får varje år verksamhetsbidrag.

Åtta förbund fick drygt en halv miljon euro att fördela på basis av ansökningar som medlemsföreningarna riktade direkt till dem. De åtta förbunden var

- Finlands Svenska Idrott,
- Finlands svenska Marthaförbund,
- Finlands Svenska Scouter,
- Föreningen Pohjola-Norden,
- Finlands Svenska 4H,
- Svenska pensionärsförbundet och
- SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder
- Finlandssvenskarnas riksförbund i Sverige

Tack vare ett bidrag på 180 000 euro kunde tretton förbund fortsätta erbjuda sina medlemsföreningar gratis webbtjänster hos Webbhuset Ab.

Stora bidragsmottagare var också

- SFP genom specialfonden Fonden för intressebevakning av det svenska i Finland 1,36 miljoner euro,
- Svenska Bildningsförbundet 995 000 euro,
- Svenska Finlands folkting 324 000 euro,
- Tankesmedjan Magma 330 000,
- Stiftelsen för det tvåspråkiga Finland 200 000 euro och
- Finlands Svenska Ungdomsförbund 245 000 euro.

Pristagare 2017

År 2017 fick författaren Maria Turtschaninoff Kulturfondens stora kulturpris. Pristagarna som premieras under våren 2018 presenteras tidigare i årsboken.

Pristagare 2017

- Stora priset på 20 000 euro till författaren Maria Turtschaninoff.
- Pris på 10 000 euro till Lillemor Gammelgård, direktör för småbarnsfostran.
- Pris på 10 000 euro till musikern Marianne Maans.
- Pris på 10 000 euro till kulturaktivisten Tom "Riddo" Ridberg.
- Pris på 10 000 euro till journalisten Tom Kankkonen.
- Anita och Nils Meinanders pris på 6 000 euro till arbetsteamet bakom Radio X3M:s Sex & Sånt.
- Erna Tauro-stipendiet på 4 000 euro till skådespelaren Simon Häger.
- Torvaldska priset på 3 000 euro till filosofie doktor Bertel Walhlström.

Regionala pristagare 2017

- Nylands svenska kulturfonds pris på 10 000 euro till författaren och bildkonstnären Irmelin Sandman Lilius.
- Åbolands svenska kulturfonds pris på 10 000 euro till byggnadsvårdsexperten Marianne Hemgård.
- Österbottens svenska kulturfonds pris på 10 000 euro till intendent Gun-Maj Peltoniemi.

Fredrika Runeberg-stipendiet

Årets Fredrika Runeberg-stipendium på 10 000 euro gick till Förenta Nationernas biträdande generalsekreterare Laura Londén. Stipendiet överräcktes vid en utdelningsfest den 2 september i makarna Runebergs hem i Borgå. Stipendiet delas ut av en kommitté med medlemmar som utses av Marthaförbundet, Svenska Folkskolans Vänner, Svenska kvinnoförbundet och Kulturfonden.

Regionala Svenska dagen-pris

Kulturfonden belönar varje år i samband med Svenska dagen personer som gjort insatser för kultur och utbildning på svenska inom sin region. Priserna på 5 000 euro överräcktes i samband med Folktingets Svenska dagen-

festligheter i de olika regionerna. År 2017 gick Svenska dagen-pris till kapellmästare Johanna Almark-Mannila (Nyland), författaren och litteraturvetaren Mia Franck (Åboland) och humorprofilen Alfred Backa (Österbotten).

Seminarier och kulturproduktion

Educa-mässan

Vi deltog för femte gången i Educa som ordnades den 27-28 januari 2017 i Mässcentret i Helsingfors. I vår monter bjöd vi på en Språkdusch på svenska. Tre kulturarbetare presenterade sig och hur skolor och daghem kan använda stödformerna Kultur i skolan och Kultur på dagis. Mässbesökarna deltog aktivt i Kulturfondens program. Mässans svenskspråkiga utställare och aktiviteter koordinerades av Finlands svenska lärarförbund med hjälp av bidrag från Kulturfonden och Svenska folkskolans vänner.

Läromedelskonferens

Professor Staffan Selander presenterade en lägesrapport om läromedel på svenska i Finland vid en tvådagars konferens 9-10.3 på Finlandiahuset i Helsingfors. Utredningen ”På väg mot en digital lärmiljö” som Kulturfonden beställt fokuserar på digitala lärresurser i svenska skolor i Finland. Konferensen samlade drygt 100 deltagare.

Spegling – 100 år av finlandssvensk musik

Konserten Spegling – 100 år av finlandssvensk musik var Kulturfondens hyllning till Finlands 100 år som självständig republik. Konserten ordnade vi den 11 mars i Musikhuset i Helsingfors. Ungefär 1 200 konsertbesökare fick uppleva Finlands 100-åriga musikskatt och gränsöverskridande musikaliska- och artistiska möten. Runt 200 artister, musiker, sångare och dansare medverkade i evenemanget som registrerades av Roine Söderlund (Sve). Biljetterna fördelades gratis bland föreningar, organisationer och förbund som ett tack till dem som arbetar ideellt för en levande vardag på svenska i Finland. Runt 200 biljetter lottades även ut via Kulturfondens sociala medier. Konserten televiserades av Svenska Yle.

Utdelningsfester

Nylands svenska kulturfonds utdelningsfest ordnades den 4 april på Kulturhuset Grand i Borgå, Åbolands svenska kulturfonds utdel-

ningsfest ordnades den 5 april på Åbo Svenska Teater och Österbottens svenska kulturfonds utdelningsfest ordnades den 6 april i Schau-mansalen i Jakobstad. Festernas tema var allsång med Sören Lillkung och Johanna Grüssner som allsångsledare. Vid festerna delade vi ut de regionala priserna.

Kulturfondens huvudfest ordnades den 10 maj i Vita salen i Helsingfors. På utdelningsfesten framförde författarna Susanne Ringell och Anders Larsson ett urval texter, Västra Nylands Dansinstitut Hurja Piruetti underhöll med dans och Ensemble Norma sjöng á cappella. Kulturfondens priser delades ut.

Kan tio projekt göra skillnad?

Det strategiska programmet för gymnasieutbildningen avslutades med seminariet ”Kan tio projekt göra skillnad?”. Vid seminariet, som ordnades den 17 maj på Bank i Helsingfors, presenterade projekten som deltagit i programmet sina resultat. Doktorand Isak Vento från Helsingfors universitet redogjorde för kartläggningen av svenskspråkiga studenters studieväg 2005-2014, *Studentexamen – vad händer sen?*, som Kulturfonden hade beställt.

Brunch under SuomiAreena

Kulturfonden och Svenska litteratursällskapet i Finland ordnade en brunch och paneldiskussion på Rosenlew-museet 12.7 i samband med SuomiAreena i Björneborg. I paneldiskussionen *Kulturell mångfald i det självständiga Finland* deltog Kyösti Hagert, Maimouna Jagne-Soreau, Tanja Ljungqvist, Henrik Meinander, Kristina Stenman och Stan Saanila. Evenemanget samlade 85 deltagare.

Stiftelsedagen

Vi deltog i Stiftelsedagen som ordnades den 1 oktober på Narinken i Helsingfors. Delegationen för stiftelser och fonder höll i arrangementet där ett femtontal stiftelser ordnade program för allmänheten under fyra livliga söndagstimmar. Kulturfonden bjöd på språkbud i

bollhav, musik med Arne Alligator & Djungelturman och nyordsverkstad med barnboksillustratör Maija Hurme.

Höstsonaten

Vi firade Finlands 100-årsjubileum som självständig republik genom att bjuda våra samarbetspartner på en privat föreställning av operan *Höstsonaten* den 16 september på Nationaloperan i Helsingfors. *Höstsonaten* är en ny svenskspråkig opera som för samman Sebastian Fagerlunds musik, Ingmar Bergmans text och Gunilla Hemmings libretto. H.K.H. Kronprinsessan Victoria hedrade Finlands jubileumsår med att närvara vid operaföreställningen.

Seminariet Jag har en dröm – fem tankar om utbildning

I oktober ordnade vi ett seminarium kring framtidsvisioner för utbildning på svenska i Finland. Seminariet hölls i Gyllenbergsalen i Helsingfors. I programmet deltog bland annat Mats Ekholm, professor emeritus i pedagogik vid Karlstads universitet. Seminariet var vårt tack till vår mångåriga utbildningsombudsman Veronica Granö-Suomalainen som avgick med pension i oktober 2017. Seminariet samlade 105 deltagare.

Helsingfors bokmessa

Vi deltog som utställare i Helsingfors bokmessa den 26-29 oktober. I vår monter tipsade och hjälpte våra ombudsmän inför den stora ansökningsomgången i november. Under Bokmässan lanserade vi också våra litteraturaffischer med översättningar av korta utdrag från åtta välkända verk av finlandssvenska författare. Ut dragen har översatts till arabiska, estniska, persiska, ryska, somaliska, spanska, turkiska och vietnamesiska. Språk som talas av många invandrare i Finland. Vi delade också ut Bokkatalogen och belönade pristagarna i skrivartävlingen Argh?, som riktar sig till studerande i svenskspråkiga gymnasier och yrkesutbildningar i Finland.

Utredningar och publikationer

Under året initierade och finansierade vi utredningar och publikationer som fokuserar på viktiga frågor inom kultur- och utbildningssektorn. Utredningarna fungerar ofta som underlag för fondens beslut.

På väg mot en digital lärmiljö

I mars utkom professor Staffan Selanders lägesrapport om digitala läresurser i svenska skolor i Finland, På väg mot en digital lärmiljö. Selander, som skrev rapporten på uppdrag av Kulturfonden, presenterade sina rön under läromedelsseminariet i Helsingfors i mars.

Studentexamen – vad händer sen?

Vid seminariet ”Kan tio projekt göra skillnad” i maj presenterade doktorand Isak Vento sin kartläggning av de svenskspråkiga studenters studieväg under åren 2005–2014. Vento gjorde rapporten Studentexamen – vad händer sen? på uppdrag av Kulturfonden.

Kultur i skolan

Lotta Metsärinne, PM, gjorde en granskning av fondens Kultur i skolan-bidrag. Metsärinnes rapport Kultur i skolan - inspirerande konst- och kulturprojekt 2005–2017 delades främst ut bland fondens förtroendevalda.

Affischer på åtta språk

Under hösten utkom Kulturfondens affischer med översatta citat ur finlandssvenska litterära verk. Citaten, som litteraturkritikern Michel Ekman valde ur kända finlandssvenska verk, översattes till åtta språk som många invandrare i Finland talar. Grafikern Anders Carpelan designade åtta affischer med citaten och kortfat-

tade författarpresentationer. Från och med november postades tusentals affischer till bland annat bibliotek, skolor och institut, kulturcentraler, församlingar, hälsovårdscentraler, mottagningscentraler, ungdomsgårdar och andra samlingsplatser i främst svensk- och tvåspråkiga kommuner och regioner. Affischerna var ytterligare ett sätt för oss att stödja integration på svenska i Finland och samtidigt välkomna invandrare till Finland.

Bokkatalogen 2017

Den finlandssvenska Bokkatalogen utkom inför

Helsingfors bokmässan i slutet av oktober. Bokkatalogen, som utkom för 32 gången, hade en upplaga på 133 000 exemplar. Bokkatalogen utges i samarbete med Föreningen Konstsamfundet.

Teater 3.0

Under året gjorde Ann-Luise Bertell och Jussi Helminen rapporten Teater 3.0 - Scenkonstens förutsättningar 2017. Rapporten publicerades i december och distribuerades bland annat till fondens förtroendevalda och de svenskspråkiga teaternas.

Förtroendevalda och personal

Styrelsen

1.1-31.12.2017

Ordförande:
Stefan Wallin, riksdagsledamot, PM, Åbo

Medlemmar:
Sandra Bergqvist, PM, Grankulla
Linnéa Henriksson, PL, Raseborg
Anna-Lena af Hällström, HR-chef,
Kristinestad
Mikael Höysti, avdelningschef, Köpenhamn

Mikko Ollikainen, PM, Malax
Kristel Pynnönen, bitr. chefsjurist, Borgå
Henrik Wolff, VD, rektor, Helsingfors
Ulf Stenman, VD, Larsmo
Ersättare:
Elli Flén, kommunikationskonsult, Nykarleby
Peter Löfberg, DI, Tammerfors
Henrik Wickström, studerande, Ingå

FOTON MARIA GRÖNROOS

Styrelsen sammanträdde under året till tio protokollförda möten.

Delegationen

1.8-31.12.2017

Ordförande: Ann-Luise Bertell, TeM, Vörå

Medlemmar:
Anna Abrahamsson, förbundssekreterare,
Helsingfors
Andreas af Enehielm, musiker och skåde-
spelare, Helsingfors
Lasse Eriksson, kultursekreterare, Närpes
Helleke Heikkinen, EM, Helsingfors
Dan Johansson, förbundsordförande, Karis
Mårten Johansson, konsult och företagare,
Ekenäs
Noona Leppinen, teaterpedagog, Helsingfors
Marcus Lerviks, bildkonstnär, Vasa
Mats Prost, PM, Pargas
Paula Rossi, professor, Uleåborg
Catharina von Schoultz, EM, Borgå
Carola Sundqvist, amanuens, Jakobstad
Joachim Thibblin, teaterchef, Åbo
Karolina Zilliacus, bibliotekschef, Åbo

1.1-30.7.2017

Ordförande: Ann-Luise Bertell, TeM, Vörå

Medlemmar:
Anna Abrahamsson, förbundssekreterare,
Helsingfors
Andreas af Enehielm, musiker och skåde-
spelare, Helsingfors
Lasse Eriksson, kultursekreterare, Närpes
Helleke Heikkinen, EM, Helsingfors
Dan Holm, konstvetare, Vasa
Dan Johansson, förbundsordförande, Karis
Mårten Johansson, konsult och företagare,
Ekenäs
Mats Prost, PM, Pargas
Paula Rossi, professor, Uleåborg
Catharina von Schoultz, EM, Borgå
Pekka Strang, skådespelare, Helsingfors
Carola Sundqvist, amanuens, Jakobstad
Monica Vikström-Jokela, FM, redaktör, Esbo
Karolina Zilliacus, bibliotekschef, Åbo

Delegationen sammanträdde till ett vår- och ett höstmöte.

Direktionen för Nylands svenska kulturfond hade fyra protokollförda möten.

Direktionen för Åbolands svenska kulturfond hade tre protokollförda möten.

Direktionen för Österbottens svenska kulturfond hade tre protokollförda möten.

Direktionen för Nylands svenska kulturfond

1.8–31.12.2017

Ordförande: Martina Lindberg, Raseborg

Medlemmar:

Teddy Granroth, musikledare, Karis
Börje Henriksson, pensionär, Vanda
Gungerd Wikholm, redaktör
Kerstin Romberg, rektor, Raseborg
Catharina von Schoultz, EM, Borgå
Leena Stolzmann, rektor, Borgå
Veronica Svenskberg, tjänsterådgivare, Liljendal
Joachim Thibblin, teaterchef, Patis
Mika Westerlund, linjeledare, Helsingfors

1.1–31.7.2017

Ordförande: Martina Lindberg, Raseborg

Medlemmar:

Teddy Granroth, musikledare, Karis
Börje Henriksson, pensionär, Vanda
Peter Mickwitz, författare, Helsingfors
Kerstin Romberg, rektor, Raseborg
Catharina von Schoultz, EM, Borgå
Leena Stolzmann, rektor, Borgå
Veronica Svenskberg, tjänsterådgivare, Liljendal
Joachim Thibblin, teaterchef, Patis
Mika Westerlund, linjeledare, Helsingfors

Direktionen för Åbolands svenska kulturfond

1.1–31.12.2017

Ordförande: Jenny Valli, museichef, Raumo

Medlemmar:

Staffan Beijar, etnolog, Mariehamn
John Björkman, museiamanus, Åbo
Emilie Gardberg, intendent, Åbo
Tom Grönroos, kulturproducent, Åbo
Mats Prost, PM, Pargas

Lykke Pörtfors, kulturproducent, Mariehamn
Juha Ruusuvaori, författare, Kimitoön
Monika Sandberg, klasslärare, Åbo
Maria Österlund, FD, universitetslärare

Direktionen för Österbottens svenska kulturfond

1.8–31.12.2017

Ordförande: Daniel Björkstrand, EM, Malax

Medlemmar:

Robert Back, lektor, Nykarleby
Ann-Luise Bertell, teaterchef, Vasa
Jeremy Crotts, snickarmästare, Vasa
Gunilla Lång-Kivilinna, arkitekt, Solf
Mikael Snickars, rektor, Närpes
Heidi Storbacka, lektor, Jakobstad
Malin Storbjörk, MuM, Kronoby
Krister Tonberg, pensionär, Jakobstad
Berit Öhman, bibliotekarie, Vasa

1.8–30.7.2017

Ordförande: Carl-Gustav Mangs, pensionär

Medlemmar:

Kaj Ahlsved, avdelningschef, Jakobstad
Ann-Luise Bertell, teaterchef, Vasa
Daniel Björkstrand, EM, Långåminne
Linda Kass, Verksamhetschef, Nykarleby
Jeremy Crotts, snickarmästare, Vasa
Gunilla Lång-Kivilinna, arkitekt, Solf
Jessica Morney, redaktör, Vasa
Malin Storbjörk, MuM, Kronoby
Berit Öhman, bibliotekarie, Vasa

Strategidagar

Kulturfondens strategidagar för personal och förtroendevalda ordnades i Åbo den 23–24 augusti. Deltagarna arbetade i grupper kring fondens strategiska satsningar och hörde professor Katarina Olsson föreläsa om god stiftelsepraxis. Dessutom gjordes ett besök på Observatoriet som ägs av Stiftelsen för Åbo Akademi.

Svenska kulturfondens personal

Direktör

Leif Jakobsson, FM

Utbildningsteamet

Maria Bergenwall, EL, ombudsman, Studiefonden
Veronica Granö-Suomalainen, FM, utbildningsombudsman, teamledare till och med 31.10.2017
Berndt-Johan Lindström, PM, utbildningsombudsman, teamledare från och med 1.9.2017
Sonja Ollas-Airinen, PM, ombudsman, utbildning
Åsa Rosenberg, PK, ombudsman, Åboland och Åland

Kulturteamet

Matts Blomqvist, FM, ombudsman, Nyland
Håkan Omars, PeM, ombudsman, Österbotten
Annika Pråhl, HK, kulturombudsman, teamledare
Anna Wilhelmson, FM, ombudsman, kultur

Kommunikationsteamet

Petra Adlercreutz, EM, ledningens assistent
Martina Landén-Westerholm, PM, informatör (teamledare från och med 1.8.2017)

FOTO MARIA GRÖNROOS

Laura Nordlund, vik. kulturproducent, till och med 30.9.2017
Mia Smulter, kulturproducent, vårdledig till och med 14.8.2017

Kundkontakt & IT

Christina Fraser, kundrådgivare
Thomas Heikkilä, PK, IT-samordnare, från och med 20.11.2017
Peter Hällström, DI, datachef, teamledare
Jesper Koivumäki, ingenjör, IT-stöd och nätverksadministratör
Patrik Rusk, EM, senior systemutvecklare

Ekonomi & administration

Werner Forsblom, ekonomie studerande, timanställd assistent
Britt-Marie Forsell-Stenström, EM, CGR, ekonomi- och personalchef, teamledare från och med 2.5.2017
Thua Hoyer, merkonom, kansliassistent
Victoria Kilpinen, tradenom, ekonomi-assistent
Barbro Löfqvist, EM, ekonomi- och personalchef till och med 31.5.2017

EM Johan Lindholms förordnande som informatör och koordinator med placering vid sekretariatet för Finland 100 tog slut 31.12.2017.

Verksamhets- berättelse och bokslut

Innehåll	
Verksamhetsberättelse	114
Bokslut	
Resultaträkning	121
Balansräkning	120
Noter till bokslutet	123
Bokslutets underskrifter	125
Förteckningar över använda bokföringsböcker	125

Verksamhetsberättelse

Stiftelsen för utbildning och kultur på svenska i Finland sr (Stiftelsen) fungerar som utdelningsorganisation för avkastningen i de cirka 490 fonder som Svenska Litteratursällskapet i Finland r.f. (SLS) äger och förvaltar. Stiftelsen använder det sekundära kännetecknet Svenska kulturfonden i sin löpande verksamhet.

Svenska kulturfonden grundades år 1908 av Svenska Folkpartiet (SFP). Samma år donerade SFP det dåvarande grundkapitalet till Svenska Litteratursällskapet i Finland r.f. som fick uppdraget att förvalta kapitalet. Senare donationer ges till Svenska kulturfonden i SLS. Enligt donationsbrevet ska fondens avkastning användas "för främjandet av den svenska undervisningen och andra allmänna svenska kulturuppgifter i Finland".

Utdelningsorganisationen fungerade som en oregistrerad förening inom SFP tills Stiftelsen grundades 15.12.2010 för att tydliggöra organisationens juridiska status. Samtidigt delegera-

de SFP beslutanderätten om utdelningen av avkastningen ur Svenska kulturfonden till Stiftelsen. Litteratursällskapet finansråd beslutar årligen om dispositionen av avkastningen i Svenska kulturfonden som Stiftelsen fattar utdelningsbeslut om. Beslutet tas i enlighet med villkoren i donationsbrevet. Stiftelsens styrelse fattar beslut om utdelningen och de beviljade bidragen betalas ut av Litteratursällskapet.

I december 2013 avskildes den verksamhet som innefattar kultur- och utbildningsinvesteringar från Stiftelsen för utbildning och kultur på svenska i Finland sr till en egen separat organisation, Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar sr (SKUI). Av det belopp som Litteratursällskapet årligen tilldelar Stiftelsen ska fem procent reserveras för SKUI. Den del av de reserverade medlen som inte används återgår vid årets slut till Stiftelsen och kan vid behov reserveras på nytt.

Stiftelsens stadgar och ändamål

Stiftelsens stadgar har ändrats och registrerats 19.5.2017 för att motsvara den nya Stiftelselagen 487/2015.

Stiftelsens ändamål är att främja och stödja utbildning, kultur, konst, vetenskap och forskning samt samhällsservice som gynnar det svenska i Finland.

Stiftelsen kan uppfylla sitt ändamål genom att:

- ombesörja beredning och finansiering av utbildnings- och kulturprojekt på svenska i Finland
- stödja projekt som påverkar och främjar service på svenska
- samordna och sköta olika finlandssvenska fonders utdelningsverksamhet för samma ändamål som stiftelsen har

- ta initiativ till, medverka i samt informera om det kulturarbetet som gynnar det svenska i Finland
- ordna utbildning, diskussioner och konferenser inom sitt område
- ordna utbildnings- och kulturpolitiska konferenser
- beställa undersökningar och utredningar inom sitt område
- via specialfond stödja grundaren för politiskt arbete som syftar till att stärka tvåspråkigheten och framför allt det svenska språkets ställning i Finland
- i övrigt idka ändamålsfrämjande verksamhet.

Stiftelsen kan även idka affärsverksamhet för att finansiera sin verksamhet.

Hur Stiftelsen verkar för att uppfylla ändamålet

Stiftelsens förverkligar sitt ändamål genom två huvuduppgifter:

- 1) Stiftelsen administrerar ansöknings- och beslutsprocessen samt utför egna projekt och utredningar
Stiftelsen har ett kansli med personal som sköter den administrativa ansöknings- och beslutsprocessen. Stiftelsen organiserar också egna projekt och utredningar som främjar undervisning och kultur på svenska

i Finland. För detta har Stiftelsen rätt att er- hålla medel ur Svenska kulturfondens av- kastning.

- 2) Stiftelsen sköter beslutsprocessen för Svenska kulturfondens utdelning
Stiftelsen beviljar stipendier och bidrag till sammanslutningar, institutioner och en- skilda personer på verksamhetsområden inom undervisning och kultur på svenska i Finland.

Detta beskrivs i siffror för år 2017 i tabellen nedan.

Tillförda medel till Stiftelsen och beviljade bidrag 2017 enligt verksamhetsområde

	euro	%	
1) Stiftelsens tillförda medel			
Administration	2 915 332	7,7 %	
Kansliets kultur och utbildningsverksamhet	261 602	0,7 %	1) Registreras i Stiftelsen
Finland 100	459 067	1,2 %	
Administration totalt	3 636 000	9,6 %	
2) Svenska kulturfondens utdelning			
Konst och kultur	12 604 886	33,3 %	
Utbildning	10 541 699	27,8 %	
Vetenskap	2 452 204	6,5 %	2) Registreras i SLS
Allmän finlandssvensk verksamhet	6 836 773	18,1 %	
Stiftelsen för kultur och utbildningsinvesteringar sr	1 800 000	4,8 %	
Utdelning totalt	34 235 562	90,4 %	
Totala använda medel ur Svenska kulturfonden år 2017			
37 871 562	100,0 %		
Överförs till 2018 års utdelning	-1 040 061		
Återgående medel från tidigare år	2 177 845		
Medel från andra stiftelser och föreningar	733 778		
Disponibla medel från SLS år 2017	36 000 000		

År 2017 beviljade Stiftelsen bidrag för 37,9 mil- joner euro. Beloppet består av 36 miljoner euro som Litteratursällskapets finansråd ställde till Svenska kulturfondens disposition för år 2017, 2,2 miljoner euro av tidigare års anslag och 0,7 miljoner euro som andra allmännyttiga stif- telser och föreningar bidragit med för gemen- samma satsningar. En miljon euro överfördes till utdelningen för år 2018.

År 2017 behandlade Stiftelsens ombudsmän och sakkunniga nästan 7 000 ansökningar till ett belopp om totalt 81,6 miljoner euro. Styrel- sen beslöt dela ut totalt 37,9 miljoner euro.

Uppgifter om alla mottagare, ändamål och beviljade belopp finns på Svenska kulturfon- dens webbsidor www.kulturfonden.fi.

Väsentliga händelser under och efter räkenskapsperioden

Förutom behandlingen av ansökningar och be- viljandet av bidrag utförde Stiftelsen egna pro- jekt och utredningar. Stiftelsen driver ingen forsknings- och utvecklingsverksamhet.

Finland 100

År 2017 firades Finlands 100 årsjubileum med två större evenemang. Musikevenemanget *Speg- ling – 100 år av finlandssvensk musik* hölls 11.3. 2017 på Musikhuset där drygt 300 artister deltog. På hösten bjöd Stiftelsen sina samarbetspartner på operaföreställningen *Höstsonaten*.

För att säkerställa informationen på svenska i samband med Finlands 100 årsjubileum an- ställde Stiftelsen en informatör vid sekretariatet för Finland 100 fram till 31.12.2017.

Ett stort projekt inom ramen för jubileums- året är *Konsttestarna*, ett samarbete med Suomen Kulttuurirahasto och Förbundet för barnkul- turcentren i Finland. Det treåriga projektet bju- der alla åttondeklassare under åren 2017–2019 på två konstupplevelser.

Stiftelsen riktade större bidrag bland annat till följande ändamål

- Universitetens medelinsamling
  - Under 2017 donerade Stiftelsen 4,2 miljoner euro ut till sex svenskspråkiga universitet. Totalt har Stiftelsen bidra- git med cirka 9 miljoner under tre år.
- Internationell praktik- och residens- verksamhet
  - Stiftelsen erbjuder 12 praktikplatser vid olika kulturinstitut, konstnärshus och institutioner på olika orter i värld- en
  - Stiftelsen ger bidrag för residensvistel- ser vid konstnärskolonin Hôtel Chevillon i Grez-sur-Loing i Frankrike och i Finlandshuset i St Petersburg i Ryss- land.
  - Tre stipendier till Villa Karo i Benin i Västafrika för finlandssvenska konstnä- rer
- Elfvik-ateljéerna i Victoria-kvarteret i Helsingfors färdigställdes i början av år 2017 och Stiftelsen valde stipendiater till de 14 lägenheter som omfattas av Lisi och Thelma Standertskjöld fond. Dessa är nu utthyrd på en period av 5 år.
- Specialsatsningar som inleddes 2017:
  - *Sol i minnet*, treårigt projekt för att inte- grera kultur i äldreården
  - Ett treårigt blåsmusikprojekt inom Finlands Svenska Sång- och Musikför- bund

Utredningar och publikationer

- Lägesrapport om digitala lärrerurser i svenska skolor i Finland, *På väg mot en digi- tal lärmiljö*.
- Kartläggning av svenskspråkiga studenters studieväg 2005–2014, *Studentexamen – vad händer sen?*
- Utvärdering av stödformen Kultur i skolan 2005–2017
- *Bokkatalogen*, ett samprojekt med För- eningen Konstsamfundet
- Rapporten *Teater 3.0 Scenkonstens förutsätt- ningar 2017*

Seminarier, konferenser, mässor

- Läromedelskonferensen *Läromedel i Svenskfinland – vad, vem och hur?*
- Seminariet *Kan 10 projekt göra skillnad?* presenterade resultaten från det strategiska programmet för gymnasieutbildningen
- En studieresa till Köpenhamn för personer inom småbarnspedagogiken, i samarbete med Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne
- Stiftelsen deltog i Bokmässan i Helsingfors
- Stiftelsen deltog i Educa-mässan i Helsingfors

Uppdatering av ansöknings- och stipendiehanteringssystemet

I oktober 2017 utfördes en omfattande uppdatering av Stiftelsens stipendiehanteringssystem. Konverteringen lyckades väl och det nya systemet fick ett gott mottagande av både sökande och personal. Uppdateringen har ytterligare förstärkt datasäkerheten och effektiviserat behandlingen av ansökningarna.

Förändringar i personalen

Under året avgick två personer i Stiftelsens ledningsgrupp med pension och två nya personer anställdes. I december valdes Sören Lillkung till verkställande direktör för en femårsperiod. Han efterträder direktör Leif Jakobsson vars tidsbundna kontrakt löper ut i början av juni 2018.

Det har inte inträffat några väsentliga händelser efter räkenskapsperioden.

Framtidsutsikter och risker

Stiftelsen arbetar fortsättningsvis med hög integritet i enlighet med sina stadgar och syften och med stor respekt för donatorernas insats och vilja. Litteratursällskapet placeringsverksamhet har under flera år rapporterat en stadigt positiv avkastning, vilket betyder att Stiftelsen disponibla medel och därmed också utdelningens storlek förväntas bibehållas på i stort sett

samma nivå under de närmaste åren. Därmed är risken för att utdelningsnivån under de närmaste åren skulle förändras väsentligt liten.

Styrelse, övrig ledning och revisorer

Styrelsen

Styrelsen tillsätts av SFP:s partistyreelse. Styrelsen består av en ordförande, åtta ordinarie ledamöter och tre ersättare. Ordförande utses för tre mandatperioder i sänder och samma person får utses för högst två på varandra följande sådana perioder. Övriga medlemmar utses för två mandatperioder i sänder och samma person får utses för högst tre sådana på varandra följande perioder. Mandatperioden löper årligen från 1.8 till 31.7.

Under år 2017 skedde inga ändringar i styrelsens sammansättning och styrelsen bestod av följande medlemmar:

Stefan Wallin	ordförande
Linnéa Henriksson	viceordförande
Anna-Lena af Hällström	ordinarie medlem
Henrik Wolff	ordinarie medlem
Kristel Pynnönen	ordinarie medlem
Mikael Höysti	ordinarie medlem
Mikko Ollikainen	ordinarie medlem
Sandra Bergqvist	ordinarie medlem
Ulf Stenman	ordinarie medlem
Peter Löfberg	ersättare
Elli Flén	ersättare
Henrik Wickström	ersättare

Övrig ledning

Stiftelsens kansli leddes under året av direktör Leif Jakobsson tillsammans med en ledningsgrupp på fem personer.

Stiftelsen har även en delegation och tre regionala direktorer för de lokala fonderna: Nyland svenska kulturfond, Åbolands svenska kulturfond och Österbottens svenska kulturfond.

Direktören, ledningsgruppen, delegationen och direktorerna är inte en del av Stiftelsens juridiskt ansvariga ledning.

Revisorer

Revisionsamfundet Ernst & Young Ab var revisor med CGR Bengt Nyholm som huvudansvarig revisor. Revisorerna har erhållit arvode enligt faktura 14.419 euro under år 2017.

Grunderna för förtroendepersonernas arvoden

Stiftelsens styrelse- och delegationsordförande får ett årsarvode. Övriga styrelse-, delegations- och direktionsmedlemmar får arvoden på basen av deltagande i sammanträden.

Närstående-krets och jäv

Stiftelsen har en dokumenterad närstående-krets- och jävsanvisning för utdelningsverksamheten och upprätthåller ett närstående-register av en del av den snäva närstående-kretsen.

Närstående-krets

På grund av bestämmelserna om närståendetransaktioner strävar Stiftelsen efter att säkerställa att

- personer som hör till närstående-kretsen inte favoriseras vid utdelningen av stipendier och bidrag,
- kommersiella transaktioner sker på marknadsvillkor och till marknadspriser, om inte något annat följer av särskilda skäl, samt att
- ekonomiska transaktioner med personer som hör till den snäva närstående-kretsen rapporteras i verksamhetsberättelsen.

Stiftelsen övervakar närståendetransaktioner genom att upprätthålla ett närståenderegister. Med hjälp av registret kan man kontrollera att understöd beviljas på rätta grunder och uppfylla ovanstående rapporteringskrav.

Jäv

Styrelsen fattar beslut om alla beviljade bidrag. Stiftelsens styrelsemedlemmar, delegationsmedlemmar, direktionsmedlemmar, sakkunniga samt stiftelsens ombud och personer i ledande ställning registrerar jäv i stiftelsens elektroniska stipendiehanteringssystem enligt följande:

- alla pågående förtroendeuppdrag som kan ha betydelse för uppdraget inom Svenska kulturfonden registreras
- jäv registreras på ansökningsnivå
- även ärenden som gäller stiftelsens närstående-krets registreras på ansökningsnivå

Stiftelsens förtroendevalda, sakkunniga och personal deltar inte i beredningen av, behandlingen av eller beslutsfattandet i ett ärende där de är jäviga.

Närståendekretstabel

Åtgärder eller ekonomiska fördelar i euro	Närståendekretsrelationens karaktär				
	1	2	3	4	5
A Ledningens löner, arvoden och pensionsförpliktelser					
A.1 Styrelsens löner och arvoden	-	121 100	-	-	-
A.2 Revisorernas arvoden	-	14 419	-	-	-
A.3 Ledningsgruppens löner	-	-	578 357	-	-
B Avtal	-	-	-	-	-
C Beviljade bidrag och stipendier	4 309 548	-	-	7 000	-
D Beviljade lån, ansvar och ansvarsförbindelser	-	-	-	-	-
E En beskrivning av åtgärder och ekonomiska fördelar	Bidrag till stiftaren, SKUI och Pro Artibus	Sedvanliga löner & arvoden	Löner till personal	Sedvanliga bidrag	Sedvanliga bidrag

Närståendekretsrelationens karaktär

1	Stiftaren och den som utövar bestämmande inflytande i stiftelsen samt deras eller stiftelsens dotter-sammanslutning och dotterstiftelse
2	Styrelseledamöterna samt ersättarna för dem, verkställande direktören och dennes ställföreträdare samt revisorerna i stiftelsen och i sammanslutningar och stiftelser som avses i 1 punkten
3	Stiftelsens ombud och andra personer som deltar i ledandet av stiftelsen (direktör och ledningsgrupp).
4	"Familjemedlemmar till människor som avses i 263 punkten (punkt 1 är inte i detta fall en person)* * make och sambo, egna barn och makens eller sambons barn och dessa barns make eller sambo och efterkommande samt egna och makens eller sambons föräldrar, far- och morföräldrar och deras föräldrar"
5	Sammanslutningar och stiftelser där en människa eller flera samverkande människor som avses i 164 punkten har bestämmande inflytande

Bokslut

Resultaträkning

	Not	1.1-31.12.2017	1.1-31.12.2016
Ordinarie verksamhet			
Intäkter	1		
Tillförda medel från Svenska kulturfonden		3 636 000,00	3 150 000,00
Övriga intäkter		148 152,82	184 250,43
Kostnader			
Personalkostnader	2		
Löner och arvoden		-1 581 695,08	-1 488 011,75
Sociala kostnader		-299 600,35	-291 805,83
Övriga personalkostnader		-39 120,13	-32 925,26
Avskrivningar	3		
Övriga kostnader	4		
		-1 920 415,56	-1 812 742,84
		-19 397,03	-41 258,88
		-1 778 062,49	-1 412 649,28
Ordinarie verksamhetens överskott		66 277,74	67 599,43
Finansiella intäkter och kostnader		165,03	310,02
Räkenskapsperiodens resultat		66 442,77	67 909,45

Balansräkning

	Not	31.12.2017		31.12.2016	
AKTIVA					
BESTÅENDE AKTIVA					
Materiella tillgångar	5				
Inventarier och lösöre		52 370,14		69 076,41	
Konst		<u>0,00</u>	52 370,14	<u>86 400,00</u>	155 476,41
RÖRLIGA AKTIVA					
Kortfristiga fordringar					
Kundfordringar		9 410,48		4 095,00	
Övriga fordringar		12 786,59		23 852,40	
Resultatregleringar		<u>9 243,60</u>	31 440,67	<u>3 595,36</u>	31 542,76
Kassa och bank			<u>695 015,97</u>		<u>505 952,54</u>
			<u>778 826,78</u>		<u>692 971,71</u>
PASSIVA					
EGET KAPITAL					
Eget kapital	6				
Grundkapital		25 000,00		25 000,00	
Överskott/underskott från tidigare år		347 950,74		280 041,29	
Räkenskapsperiodens överskott		66 442,77	439 393,51	67 909,45	372 950,74
FRÄMMANDE KAPITAL					
Kortfristigt främmande kapital					
Skulder till leverantörer		80 152,27		67 889,43	
Övriga skulder		71 464,70		76 606,79	
Resultatregleringar	7	<u>187 816,30</u>	339 433,27	<u>175 524,75</u>	320 020,97
			<u>778 826,78</u>		<u>692 971,71</u>

Noter till bokslutet

Allmänna principer för uppgörande av bokslutet

Principer för uppgörande av bokslut

Bokslutet har upprättats och presenteras i enlighet med stadgandena i stiftelse- och bokföringslagen. Stiftelsen hör till gruppen små bokföringsskyldiga.

Ordinarie verksamhet

I gruppen ordinarie verksamhet i resultaträkningen presenteras tillförda medel från Svenska

kulturfonden (Svenska Litteratursällskapet r.f.) samt övriga intäkter. Dessa specificeras närmare i noterna till resultaträkningen.

Värderingen av bestående aktiva

De materiella tillgångarna har i balansräkningen upptagits till anskaffningsutgiften med avdrag för planliga avskrivningar.

Noter till resultaträkningen

1. Intäkter från ordinarie verksamhet

Intäkter från ordinarie verksamhet	1.1– 31.12.2017	1.1– 31.12.2016
Tillförda medel från Svenska kulturfonden (Svenska Litteratursällskapet r.f.)		
Tillförda medel för Stiftelsens administration	2 735 074,60	2 494 651,00
Tillförda medel för Stiftelsens egna utbildnings- och kultursatsningar och projekt	900 295,40	655 349,00
Totala tillförda medel	3 636 000,00	3 150 000,00
Övriga intäkter		
Annonser och boknotiser, bokkatalogen	84 846,28	83 399,00
Sålda tjänster (momspliktiga)	61 129,04	88 548,39
Övriga momsfria intäkter	2 177,50	12 303,04
Totala övriga intäkter	148 152,82	184 250,43
Totala intäkter	3 784 152,82	3 334 250,43

Ur Svenska kulturfondens medel reserveras i enlighet med uppgjord budget medel för Stiftelsens administration samt egna utbildnings- och kultur satsningar och projekt. Endast under året lyfta medel bokas och intäktsförs i Stiftelsen.

Under år 2017 gjordes särskilda satsningar

i samband med firandet av Finland 100. För dessa lyftes medel för 459.067 € medan 261.602€ relaterar till övriga egna utbildnings- och kulturprojekt. Dessa satsningar syns såväl i ökade tillförda medel som ökade kostnader.

Övriga intäkter består av hantering av bokkatalogen samt av övriga sålda tjänster.

2. Personalkostnader

Personalkostnader	1.1-31.12.2017	1.1-31.12.2016
Löner	1 281 399,47	1 176 986,75
Arvoden till styrelsen och förtroendevalda	169 600,00	171 080,00
Övriga arvoden och ersättningar	130 695,61	139 945,00
Pensionskostnader	265 734,07	243 346,70
Övriga lagstadgade försäkringar	33 866,28	48 459,13
Frivilliga sociala kostnader	39 120,13	32 925,26
Totalt	1 920 415,56	1 812 742,84

Personalens antal har i medeltal uppgått till 20 personer under både år 2017 och år 2016.

3. Planenliga avskrivningar

Avskrivningstiderna är:

Inventarier och lösöre	5 år
Konstanskaffningar	Ingen avskrivning

Inventariernas och lösörets avskrivningar syns som skild post i resultaträkningen.

Små anskaffningar, vars anskaffningspris är under 850 euro har upp till totalt 2,500 euro bokats som kostnader.

4. Övriga kostnader

Övriga kostnader	1.1-31.12.2017	1.1-31.12.2016
Administrationskostnader	686 882,65	620 111,00
Lokalkostnader och hyror	270 972,92	273 975,62
Finland 100	459 066,66	97 587,98
Egna kultur och utbildningsprojekt	261 601,54	405 711,52
Donation av konstverk till Pro Artibus	85 120,00	0,00
Revisionskostnader	14 418,72	15 263,16
Totala kostnader	1 778.062,49	1 412 649,28

Kostnaderna ovan presenteras enligt funktion och projekt.

Noter till balansräkningens aktiva

5. Bestående aktiva

I balansräkningens bestående aktiva presenteras den icke avskrivna delen av inventarier och lösöre.

	Anskaffnings- utgift 1.1.2017	Ökning under året	Minskning under året	Anskaffnings- utgift 31.12.2017	Ackumu- lerade av- skrivningar	Avskrivningar under räk- ningsåret	Bokförings- värde 31.12.2017
Inventarier	371 298,55	2 690,76		373 989,31	302 222,14	19 397,03	52 370,14
Konst	86 400		86 400	0,00			0,00

Stiftelsens konstanskaffningar har under året donerats till Stiftelsen Pro Artibus.

Noter till balansräkningens passiva

6. Eget kapital

Posterna för eget kapital kan ses ur balansräkningen.

7. Passiva resultatregleringar

Passiva resultatregleringar	2017	2016
Semesterlöneskulder och övriga sociala avgifter	186 856,04	175 485,15
Övriga	960,26	39,60
Totalt	187 816,30	175 524,75

Säkerheter och ansvarsförbindelser

Ansvarsförbindelserna består av hyresansvar.

	2017	2016
Förfaller till betalning under påbörjad räkenskapsperiod	111 150,40	109 075,78
Förfaller till betalning under senare räkenskapsperioder	10 559,24	15 838,34

Verksamhetsberättelsens och bokslutets datering och underteckning

Helsingfors den 4 april 2018

Stefan Wallin, styrelseordförande
Linnéa Henriksson, viceordförande
Sandra Bergqvist
Anna-Lena af Hällström
Mikael Höysti
Mikko Ollikainen
Kristel Pynnönen
Ulf Stenman
Henrik Wolff
Peter Löfberg
Henrik Wickström
Elli Flén
Leif Jakobsson, direktör

Förteckning över använda bokföringsböcker

Stiftelsens bokföring är uppgjord i bokföringsprogrammet TIKON. Inköpsfakturorna i InvoiceReady, reseräkningarna i M2 och försäljningsfakturorna i NetTikon.

Bokföringsböcker	Verifikatslag	Förvaringssätt
Dagbok		I elektronisk form
Huvudbok		I elektronisk form
Balansbok		Skilt bunden
Balansspecifikationer		Skilt bundna
Betalningsverifikat, fakturering	19	Elektroniska verifikat
Bankverifikat	40	Elektroniska verifikat och pappersverifikat
Bankverifikat	45	Elektroniska verifikat och pappersverifikat
Memorialverifikat	90	Pappersverifikat
Faktureringsverifikat	91	Elektroniska verifikat
Inköpsverifikat	93	Elektroniska verifikat överförda från InvoiceReady
Inköpsverifikat	94	Pappersverifikat
Löneverifikat	95	Pappersverifikat
Reseräkningsverifikat	96	Elektroniska verifikat överförda från M2
Periodiseringsverifikat	98	Elektroniska verifikat

Revisionsanteckning

Över utförd revision har idag avgivits berättelse

Helsingfors den 6 april, 2018

Ernst & Young Ab
revisionssamfund

Bengt Nyholm
CGR

Revisionsberättelse

Till styrelsen för Stiftelsen för utbildning och kultur på svenska i Finland sr

Revision av bokslutet

Uttalande

Vi har utfört en revision av bokslutet för Stiftelsen för utbildning och kultur på svenska i Finland sr (fo-nummer 2379356-8) för räkenskapsperioden 1.1–31.12.2017. Bokslutet omfattar balansräkning, resultaträkning och noter till bokslutet.

Enligt vår uppfattning ger bokslutet en rättvisande bild av stiftelsens ekonomiska ställning samt av resultatet av dess verksamhet i enlighet med i Finland ikraftvarande stadganden gällande upprättande av bokslut och det uppfyller de lagstadgade kraven.

Grund för uttalandet

Vi har utfört vår revision i enlighet med god revisionsred i Finland. Våra skyldigheter enligt god revisionsred beskrivs närmare i avsnittet Revisorns skyldigheter vid revision av bokslutet. Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt de etiska kraven i Finland som gäller den av oss utförda revisionen och vi har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa. Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar för bokslutet

Styrelsen ansvarar för upprättandet av bokslutet och för att bokslutet ger en rättvisande bild i enlighet med i Finland ikraftvarande stadganden gällande upprättande av bokslut samt uppfyller de lagstadgade kraven. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta ett bokslut som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av bokslutet ansvarar styrelsen för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att an-

vända antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om man avser att likvidera stiftelsen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns skyldigheter vid revision av bokslutet

Vårt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida bokslutet som helhet innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionsred alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i bokslutet.

Som del av en revision enligt god revisionsred använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i bokslutet, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfälskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.

- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i ledningens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av bokslutet. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i bokslutet om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om bokslutet. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i bokslutet, däribland upplysningarna, och om bokslutet återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera de som har ansvar för stiftelsens styrning om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland eventuella betydande brister i den inre kontrollen som vi identifierat.

Övriga rapporteringsskyldigheter

Övrig information

Styrelsen ansvarar för den övriga informationen. Den övriga informationen omfattar verksamhetsberättelsen.

Vårt uttalande om bokslutet täcker inte övrig information.

Vår skyldighet är att läsa den ovan speci-

cerade övriga informationen i samband med revisionen av bokslutet och i samband med detta göra en bedömning av om det finns väsentliga motstridigheter mellan den övriga informationen och bokslutet eller den uppfattning vi har inhämtat under revisionen eller om den i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter. Det är ytterligare vår skyldighet att bedöma om verksamhetsberättelsen har upprättats enligt gällande bestämmelser om upprättande av verksamhetsberättelse.

Enligt vår uppfattning är uppgifterna i verksamhetsberättelsen och bokslutet enhetliga och verksamhetsberättelsen har upprättats i enlighet med gällande bestämmelser om upprättande av verksamhetsberättelse.

Om vi utgående från vårt arbete på den övriga informationen, drar slutsatsen att det förekommer en väsentlig felaktighet i verksamhetsberättelsen, bör vi rapportera detta. Vi har ingenting att rapportera gällande detta.

Övrigt uttalande grundat på lag

Vår skyldighet är att utgående från den av oss utförda revisionen ge ett uttalande om de omständigheter som förutsätts enligt stiftelselagen 4:2.2 §.

Styrelsen ansvarar för informationen i bokslutet och verksamhetsberättelsen samt för att de ersättningar och arvoden som betalats till ledamöterna i stiftelsens organ är sedvanliga.

Enligt vår uppfattning ger bokslutet och verksamhetsberättelsen de uppgifter om stiftelsens verksamhet under räkenskapsperioden som är väsentliga för bedömningen av om stadgebestämmelserna om stiftelsens ändamål och verksamhetsformer har följts. Arvoden och ersättningar utbetalda av stiftelsen till ledamöterna i stiftelsens organ kan anses vara sedvanliga.

Helsingfors 6.4.2018

Ernst & Young Ab, revisionsamfund

Bengt Nyholm, CGR

